Dan Iordăchescu în viața de toate zilele și în rolul Germont, din „Traviata"

Nicolae Herlea, strălucit interpret al lui Figaro, din „Bărbierul din Sevilla"

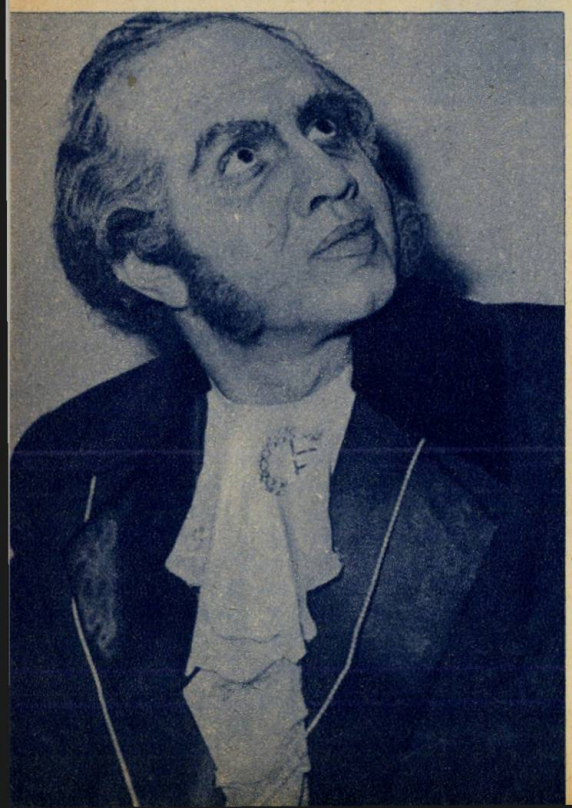

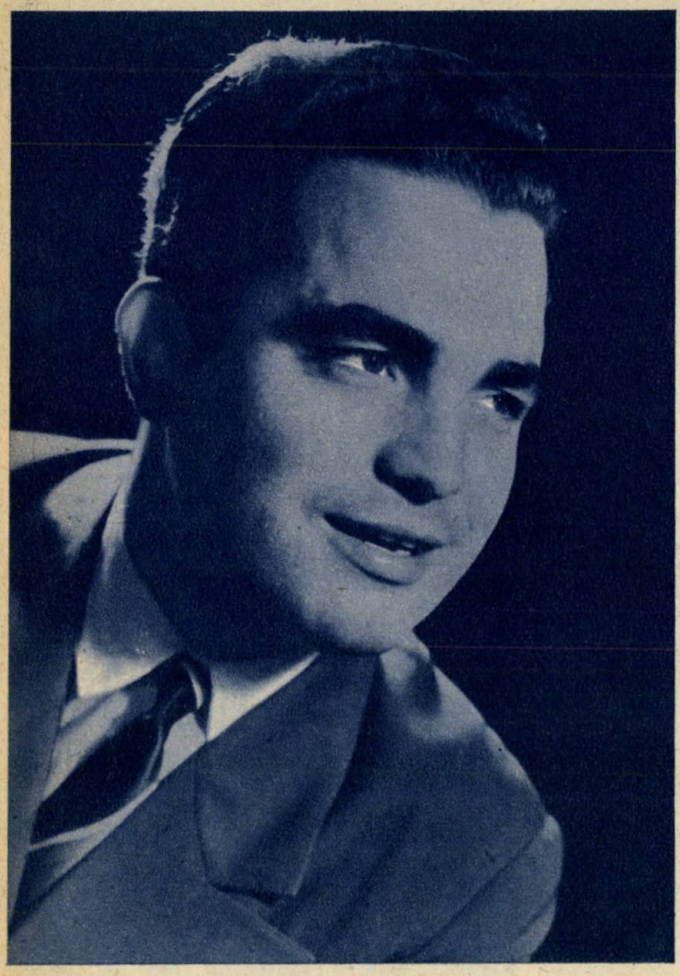

Ladislau Konya

glia, Belgia, Italia, Olanda, Finlanda, Danemarca, Suedia, Norvegia, etc., etc.

*

Atracţia pentru muzică a lui Nicolae Herlea s-a născut tot de pe timpul cînd era în liceu. De pe atunci încă s-a înscris la conservatorul „Astra", devenind un foarte sîrguincios elev al profesorului Costescu-Duca. În 1947 a debutat ca corist în Ansamblul artistic C.F.R.-Giuleşti. Se reprezenta spectacolul „Spre cele patru zări de ţară". Mereu cu note şi partituri subsuoară, Nicolae Herlea era preocupat să înveţe cît mai multe arii de operă... Trecînd apoi în corul Ansamblului C.C.S. s-a impus în rîndul celor mai înzestrate elemente ale ansamblului, fiind ajutat şi îndrumat cu căldură să-şi fructifice talentul, să-şi poată împlini o mare dorinţă: aceea de a cînta pe scena Teatrului de Operă şi Balet al R.P.R. În anul 1951 a debutat pe prima scenă lirică a ţării, în Silvio din opera „Paiaţe" (între timp absolvise Conservatorul „Ciprian Porumbescu").

Pianul este cel mai bun colaborator al lui Nicolae Herlea.

—„Zilnic stau patru şi chiar mai multe ore lîngă pian — ne-a mărturisit el. Mai întîi fac exerciţii cu maestrul corepetitor, apoi mă consacru studiului individual. Şi astfel munca mea s-a dovedit a da roade."

Premiat la nenumărate concursuri internaţionale de răsunet, Nicolae Herlea este un strălucit ambasador al muzicii din patria noastră. În U.R.S.S., Germania, Ungaria, Austria, Cehoslovacia Polonia, Bulgaria, ca şi în alte ţări, baritonul romîn a cucerit aplauzele entuziaste ale auditoriului. Un film televizat — „Medalion Nicolae Herlea" — este prezentat pînă în cele mai îndepărtate colţuri ale lumii, stîrnind un deosebit interes.

Tînărul nostru bariton apare aci în cele mai izbutite roluri din carieră.

*

Tot în corul Ansamblului C.C.S. a debutat şi talentatul cîntăreţ al Teatrului de Operă şi Balet al R.P.R., Ladislau Konya. Acolo, în Ansamblul acesta care a descoperit şi a ridicat o serie de tinere elemente înzestrate, a cunoscut şi Ladislau Konya primele emoţii ale carierei. Îndrăgostit de muzică, studiază acum ca şi în primul său an de studiu. Concomitent cu succesele sale obţinute în ţară, el s-a afirmat în mod deosebit şi peste hotare. A obţinut premii importante la concursurile de la Toulouse, Geneva, Moscova şi Viena. Pe Ladislau Konya îl aşteaptă, fără îndoială, încă multe succese strălucite.

*

„Călătoria" noastră se opreşte aci. Din cor, pe scenele lumii! Cum a fost posibil? Fără îndoială că progresul lor, ca şi al altora, a fost şi este posibil datorită sprijinului primit şi al dragostei cu care regimul nostru de democraţie populară înconjoară pe tinerii talentaţi ieşiţi din masele poporului.

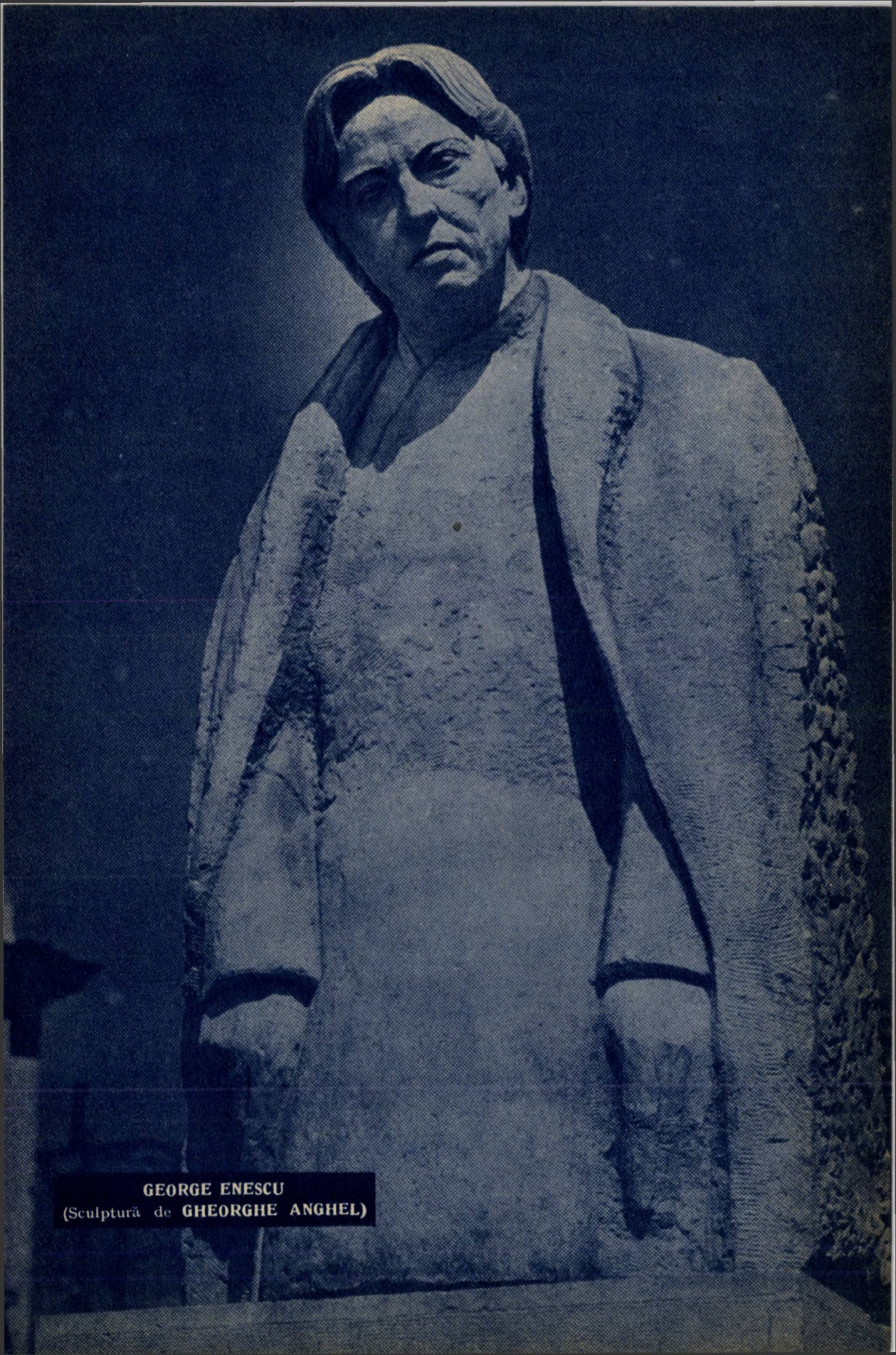

GEORGE ENESCU
(Sculptură de GHEORGHE ANGHEL)

Marele eveniment muzical al anului 1961

Al doilea concurs și festival „George Enescu"

Toamna anului 1959 a polarizat pentru două săptămîni atenția lumii muzicale mondiale asupra Capitalei țării noastre. Sub cupola Ateneului, sau în marile săli de spectacole ale Bucureștiului, participanții la primul Concurs și Festival „George Enescu", tineri muzicieni aflați în pragul consacrării sau artiști a căror faimă făcuse de-acum ocolul lumii, aduceau un pios omagiu marelui muzician romîn. Artiști veniți din toate colțurile lumii, japonezi și austrieci, polonezi și americani, francezi și italieni, sovietici și danezi, alături de tineri romîni, interpretau în fața juriilor și spectatorilor — sonata III-a pentru vioară și pian, fragmente din suita 10-a sau cadența celui de al 7-lea concert pentru vioară și orchestră de Mozart, cadență scrisă de Enescu. Sub bagheta marilor dirijori romîni și străini au răsunat din nou, mereu proaspete, mereu emoționante, acordurile vestitelor rapsodii, ale simfoniei I-a sau ale suitei a III-a, sătească.

Dar primul Concurs și Festival „George Enescu" n-a însemnat numai trecerea în revistă a operei compozitorului, ci și un prilej de emoționantă evocare a artei sale interpretative, a omului. S-au întîlnit la București artiști care l-au ascultat cîntînd la pian sau vioară, care i-au urmărit bagheta parcă vrăjită, care i-au fost elevi, a căror personalitate artistică s-a desăvîrșit sub influența geniului său muzical. David Oistrah, Iehudi Menuhin, Claudio Arrau, Halina Stepanska, John Barbirolli, Iakov Zak, Monique Haas, artiști de renume mondial, au subliniat marele merit al lui Enescu în dezvoltarea muzicii contemporane, neegalata lui măestrie interpretativă.

Confruntare muzicală internațională de înalt prestigiu, primul Concurs și Festival „George Enescu", a impus atenției cercurilor muzicale de pretutindeni o serie de elemente tinere deosebit de dotate, care mai tîrziu, cu prilejul altor concursuri naționale sau internaționale, și-au confirmat valoarea. Violonistul romîn Ștefan Ruha, laureat ulterior al concursului Marguerite Long-Jacques Thibault de la Paris, pianistul chinez Li Min-cean, laureat al concursului Chopin de la Varșovia din anul 1960, violonistul sovietic Solomon Snitkovski, sînt numai cîțiva din cei ce și-au înscris numele printre laureații concursului „George Enescu".

*

Al doilea Concurs și Festival „George Enescu" se va desfășura în toamna anului 1961 la București, precedat fiind de concursuri naționale de selecționare a tinerilor artiști romîni, care vor reprezenta țara noastră. Această a doua ediție a concursului va cuprinde, pe lîngă probele de pian și vioară, o probă de canto, ceea ce va contribui la popularizarea unei laturi mai puțin cunoscute a operei componistice a lui Enescu: liedurile. Este deci firesc interesul pe care l-a stîrnit vestea că din juriul pentru canto al concursului vor face parte asemenea personalități artistice ca Paul Robeson, *cîntăreața austriacă de renume mondial* Elisabeth Schwartzkopf, *marii cîntăreți* Ivan Petrov *și* Titto Gobi *și alții. De altfel, la Festivalul muzical care va urma concursului au fost invitați să-și dea concursul numeroși dirijori și instrumentiști de largă reputație internațională, ca dirijorii Leopold Stokovski (S.U.A.). John Barbirolli (Anglia) și instrumentiștii Leonid Kogan (URSS), Annie Fischer (R.P. Ungară), Halina Stepanska (R. P. Polonă), Pavel Serebreakov (URSS). De asemenea, va concerta renumitul violonist sovietic David Oistrah.*

Desfășurate sub semnul recunoștinței și admirației poporului nostru pentru geniul muzicii românești, al doilea Concurs și Festival „George Enescu" va reprezenta una dintre cele mai mari și mai interesante manifestări ale anului muzical 1961.

Muzeu...

BEETHOVEN ŞI THERESE VON BRUNSWICK

Viaţa dramatică a lui Beethoven a cunoscut arareori bucuria. Lipsurile materiale, dezinteresul cercurilor oficiale pentru opera sa, boala incurabilă, necazurile familiare l-au împins departe de societatea timpului său, l-au singularizat, unica mîngîiere găsind-o în faţa pianului. Şi totuşi, în viaţa genialului compozitor a existat o perioadă de timp cînd existenţa i-a fost luminată de dragostea pentru Therese von Brunswick. Bun prieten cu fratele ei, contele Franz, Beethoven a fost profesorul de pian al Therezei cînd aceasta era încă copilă. În anul 1806 compozitorul a petrecut cîteva luni la reşedinţa familiei von Brunswick la Martonvasar, în Ungaria. Prezenţa Theresei îl tulbură profund pe compozitor. „*Niciodată n-am atins o asemenea altitudine. Totul în jur e luminos, pur, limpede. Pînă acum semănam cu copilul din poveste care culegea pietricele de pe jos şi nu vedea floarea fermecată ce-i răsărise în cale...*“ mărturiseşte el. În luna mai a aceluiaşi an Beethoven se logodeşte cu Therese.

Anii care urmează reprezintă una dintre cele mai fecunde perioade din creaţia lui Beethoven. Acum scrie el simfoniile a V-a şi a VI-a şi celebra sonată „Appassionata“. Iubitei sale, Beethoven îi scrie scrisori de un patetism nereţinut: „*Îngerul meu, tu care eşti totul, eşti însăşi fiinţa mea... mi-e inima prea plină de tot ce vreau să-ţi spun...*“ Lucrează intens la compunerea simfoniei a IV-a, lirică şi duioasă, pe care i-o dedică. Tot Theresei îi închină visătoarea sonată op. 78 pentru pian.

Dragostea lui Beethoven pentru Therese nu s-a stins pînă la moartea compozitorului. Nu se ştie ce pricină a putut să-i despartă pe cei doi logodnici în anul 1810. Rămas singur pînă la sfîrşitul vieţii, Beethoven a păstrat intactă imaginea femeii iubite. Într-o zi a anului 1827, anul morţii lui, un prieten l-a găsit cîntînd la pian. „*Astăzi,*“ — i-a spus acesta — „*nu mai ai nimic din aerul dumitale diabolic*“. Beethoven i-a răspuns: „*Asta fiindcă a fost pe la mine îngerul meu păzitor*“. Cu cîteva ore înainte, acelaşi amic îl găsise pe Beethoven sărutînd portretul îngălbenit de vreme al Theresei...

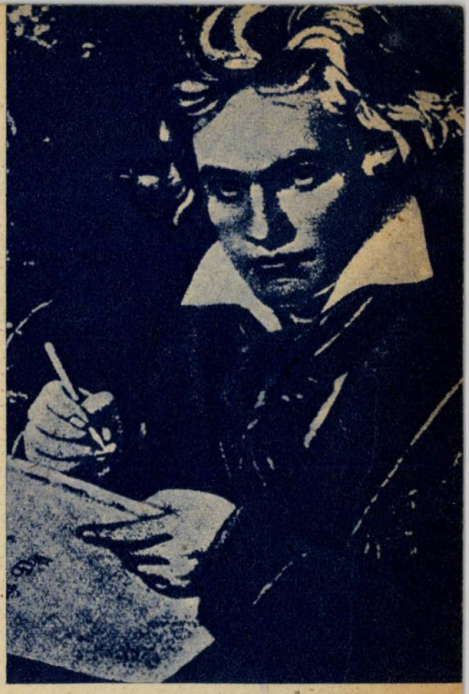

MARII CREATORI DATORESC NUMEROASE DIN OPERELE CARE I-AU FĂCUT CELEBRI UNOR PROFUNDE SENTIMENTE DE DRAGOSTE. ISTORIA MUZICII CUNOAŞTE NENUMĂRATE ASEMENEA EXEMPLE. NE VOM REFERI ASTĂZI, DIN PUZDERIA EXEMPLELOR, LA CREAŢIILE COMPOZITORILOR BEETHOVEN, SCHUMANN ŞI BERLIOZ DATORATE DRAGOSTEI NUTRITE DE ACEŞTI MARI ARTIŞTI PENTRU THERESE VON BRUNSWICK, CLARA WIECK ŞI HENRIETTE SMITHSON.

SCHUMANN ŞI CLARA WIECK

În anul 1840, la vîrsta de 30 de ani, Robert Schumann, cunoscut de-acum cercurilor muzicale atît prin compoziţiile sale cît şi prin articolele de critică muzicală publicate în revista „Noua publicaţie periodică de muzică“ editată de el, o cunoaşte pe Clara Wieck în casa tatălui ei. Ea avea atunci 31 de ani. De un mare talent pianistic Clara Wieck îşi cîştigase o binemeritată reputaţie în cadrul turneelor întreprinse la Paris, Viena, Leipzig etc. O dragoste puternică îi uneşte pe cei doi tineri în ciuda opoziţiei tatălui Clarei, Frederic Wieck. Cei doi îndrăgostiţi se căsătoresc în toamna anului 1840. Anii petrecuţi alături de Clara Wieck dau un nou imbold activităţii creatoare a lui Schumann. E perioada în care el scrie lucrările cele mai reprezentative, simfoniile, uverturile „Julius Cezar“, „Herman şi Dorothea“, „Manfred“, triourile şi cvartetele, liedurile, concertele instrumentale etc. Dar dragostea compozitorului pentru soţia sa i-au inspirat lui Schumann cîteva lucrări pentru pian care figurează şi azi în repertoriul permanent al marilor pianişti. Dintre aceste lucrări se relevă romanticul Concert în la minor pentru pian şi orchestră pe care Clara Wieck l-a prezentat publicului muzical în primă audiţie.

În plină activitate creatoare, Robert Schumann, atins de o maladie nervoasă, moare în anul 1854 într-un spital, după o încercare neizbutită de sinucidere. După moartea lui, Clara Wieck şi-a reluat în mod intens activitatea concertistică pentru a asigura existenţa copiilor ei. E întîmpinată cu acelaşi entuziasm în turneele pe care le întreprinde în Rusia, Germania, Olanda şi Belgia. În cadrul acestor concerte ea interpretează piesele pentru pian ale soţului ei, faţă de care a rămas o pasionată admiratoare pînă la sfîrşitul vieţii.

BERLIOZ ŞI HENRIETTE SMITHSON

Una dintre cele mai celebre opere ale compozitorului francez Hector Berlioz, „Simfonia fantastică“, a fost inspirată de dragostea acestuia pentru actriţa engleză Henriette Smithson. Din momentul cînd a cunoscut-o, Berlioz trăieşte într-o stare de puternică emoţie. Rătăceşte fără odihnă zile şi nopţi prin Paris şi împrejurimi adormind pe unde-l apucă oboseala, neţinînd seama de frigul iernii. O iubeşte cu pasiune pe Henriette dar nu ezită să creadă în svonurile calomnioase care circulau în jurul artistei. Caracterul lui contradictoriu îl împinge la acte extreme. Dragostea pentru Henriette se transformă în ură. Are la îndemînă portativul, geniul lui muzical îl ajută. Scrie „Simfonia fantastică“ prin care-şi manifestă în mod public dispreţul pentru artistă. Firul epic al simfoniei face repede înconjurul Parisului, aluzia e înţeleasă. Dar iată că Henriette reapare. A îmbătrînit, e la apusul carierei sale artistice. Berlioz o întîlneşte şi dragostea pentru actriţă se aprinde mai puternică. Din nou, fiinţa lui contradictorie sau — aşa cum notează comentatorii vieţii şi operei lui — slăbiciunea, lipsa de voinţă a acestui mare compozitor — îşi spune cuvîntul. Berlioz modifică injurioasa „Simfonie fantastică“ dedicînd-o Henriettei ca un semn al profundei sale dragoste.

Deşi în relaţiile de mai tîrziu dintre Berlioz şi Henriette apar noi neînţelegeri, care au culminat în despărţirea lor definitivă, „Simfonia fantastică“ a rămas posterităţii ca un omagiu adus de compozitor dragostei sale tulburătoare...

PROVERBE

● *Dacă te prefaci în vierme, să nu te mai miri că vei fi strivit.*
(Proverb rusesc)

● *Cînd pisica plînge pe şoarece, nu o lua în seamă!*
(Proverb japonez)

● *Oricît ai bate măgarul, el tot nu se va preface în cal.*
(Proverb afgan)

● *Ia-le după cîine, nu după şacal. Primul te va duce în sat, al doilea — în deşert.*
(Zicală arabă)

● *Este atît de bun, încît lasă pe lup să mănînce oile.*
(Zicală persană)

● *Cine nu ştie să danseze, zice că podeaua este zgrunţuroasă.*
(Proverb indian)

● *Cînd mănîncă un sărac o găină? Cînd e bolnav sau săracul sau găina.*
(Proverb argentinean)

● *Cel mai veninos şarpe poate fi răpus de un muşuroi de furnici.*
(Proverb din Camerun)

● *Dacă nu-i ulei în opaiţ, fitilul nu foloseşte la nimic.*
(Proverb chinez)

● *Setea nu ţi-o saturi cu rouă.*
(Proverb egiptean)

● *Cînd soseşte gloria, pleacă armonia.*
(Proverb spaniol)

● *Cine caută un prieten fără nici un defect, nu găseşte nici unul.*
(Proverb turcesc)

● *Luna este lună, chiar cînd nu străluceşte.*
(Proverb polonez)

● *De lovitura de sabie te poţi vindeca, dar de rana pricinuită de calomnie — niciodată.*
(Proverb bengalez)

● *Cînd cîinii se satură, ei sînt gata să dăruiască unul altuia ce a rămas.*
(Proverb bulgăresc)

Cel mai emoţionant moment din carieră

Desigur, slujitorii scenelor au multe, foarte multe momente de emoţie... S-ar putea spune chiar că de fiecare dată cînd apar în lumina reflectoarelor, majoritatea dintre ei sînt cuprinşi de emoţii puternice. Cu toate acestea, fiecare are un moment culminant de emoţie în cariera sa pe care ar fi imposibil să nu şi-l amintească oricînd.

GEORGE VRACA

„Cred că cel mai emoţionant moment din cariera mea este strîns legat de poezie, fiindcă poezia este una din cele mai nobile podoabe ale naturii omeneşti. Ea este expresia celor mai înalte simţăminte din cîte pot încăpea în sufletul omului. Să caut deci, în cele patru decenii de viaţă, petrecute pe scenă, acest moment emoţionant, nu-i lucru atît de uşor. El este însă legat de tinereţe. Rog a înţelege tinereţea nu atît în numărătoarea anilor, pentru că nu devii bătrîn că ai trăit un anumit număr de ani. Devii bătrîn numai atunci cînd ai dezertat de la un ideal. Eşti tînăr cînd şi sufletul tău este atît de tînăr cît şi speranţa ta — şi atît de bătrîn cît este şi descurajarea ta. Aşadar, acest moment m-a surprins foarte tînăr... nu-s decît cîteva luni de atunci... Mă aflam între muncitorii Şantierului Naval de la Galaţi, înaintea spectacolului ce avea loc seara la Teatrul de Stat. După această caldă întîlnire, în care spusesem şi frînturi din mai multe poezii, îndreptîndu-mă spre teatru, se apropie de mine un bătrîn

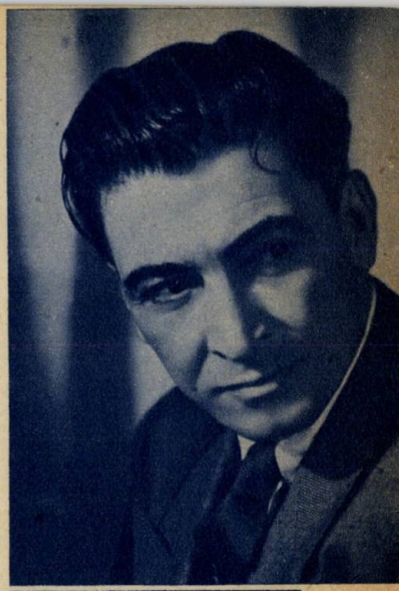

Artistul poporului George Vraca

Artista emerită Maria Botta

Artistul poporului George Calboreanu

Silly Popescu ↑

↓ **Silvia Chicoș**

robust și cu o față blajină, și-mi șopti la ureche:

— Dacă nu te superi, tovarășe, mai spune-mi odată vorbele acelea ce le-a rostit Mircea lui Baiazid...

I le-am șoptit mergînd pe stradă, aproape lipiți unul de altul. Îmi strînse mîna și plecă.

După spectacol, ducîndu-mă spre casă, mă pomenesc chiar în față cu bătrînul care mă aștepta. În liniștea nopții, fără a scoate un cuvînt, nici eu nici el, privindu-mă cu o adîncă dragoste, îmi luă capul în mîinile lui mari și aspre și mă sărută pe frunte. Apoi plecă. Să fi simțit o lacrimă în ochii bătrînului. Poate și ai mei erau umezi".

MARIA BOTTA

„În general sînt emotivă și sufăr de ceea ce se numește trac. Așadar sînt emoționată nu numai în seara premierei ci și în timpul desfășurării fiecărui spectacol. Cel mai emoționant moment din carieră pot spune că mi l-a prilejuit interpretarea eroinei lui Shakespeare, Julietta, — unde am avut partener pe regretatul Mihai Popescu. Era un rol de mare răspundere și interpretarea lui însemna pentru mine un vechi ideal. În seara premierei am fost atît de emoționată încît aveam impresia că paralizasem. Aceasta însă numai în actul întîi căci după primele aplauze mi-am recăpătat echilibrul, și cred că a fost pentru prima oară în viața mea cînd am jucat celelalte acte fără urmă de emoție..."

G. CALBOREANU

„Țineam de mult să joc rolul lui Vlaicu Vodă din piesa lui Al. Davila. Murise marele Aristide Demetriad și rolul, ca să spun așa, era... vacant. Fără să am autorizația directorului sau a autorului de a-l juca, am început ca să-l învăț. Și în scurt timp îl știam ca pe apă. Bineînțeles că mai aveam mult de lucru la el. Într-o zi, Davila, care mă văzuse în cîteva

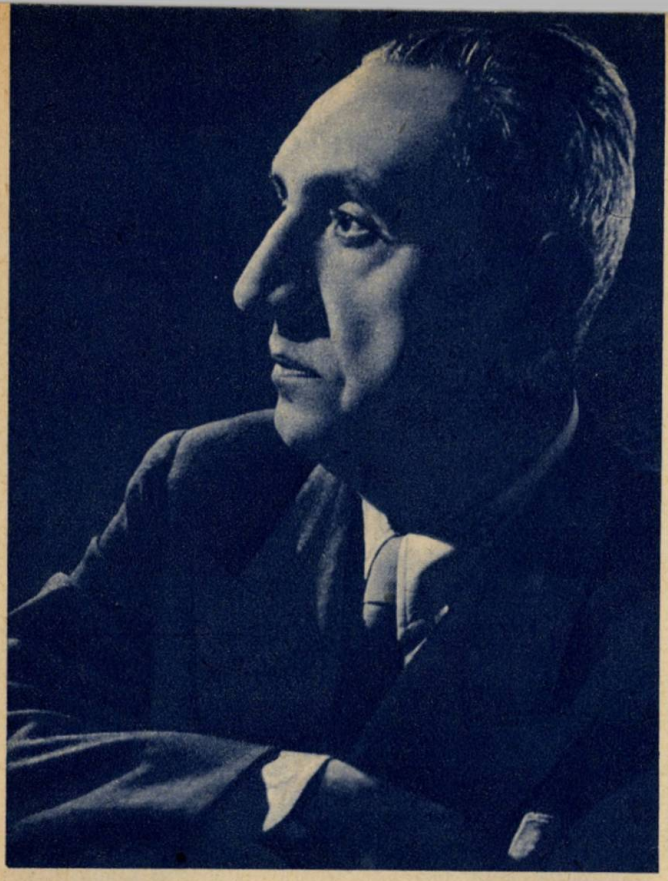

Artistul emerit N. Secăreanu ↑

Artistul emerit Radu Beligan ↓

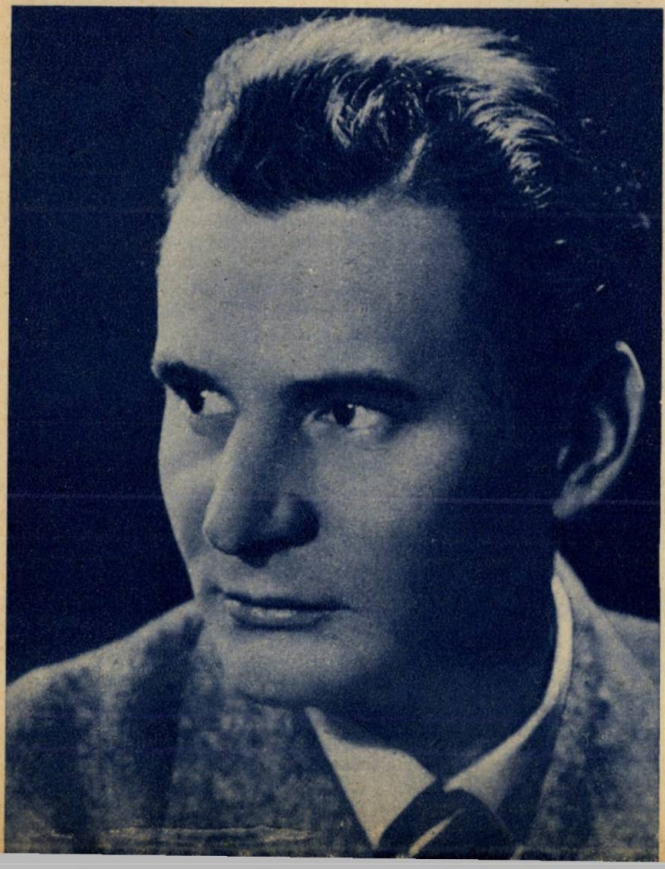

roluri, m-a invitat la el ca să fac o probă pentru a-şi da seama dacă pot să-l joc pe Vlaicu. M-a pus să citesc celebrul monolog al Chinurilor. Spre surprinderea lui, l-am recitat pe de rost, după cum puteam recita orice parte din capodopera sa. Davila mă urmărea cu privirea lui de vultur. După recitare a făcut o pauză de două-trei minute. Eram roşu ca un jăratec. Vă închipuiţi emoţia care m-a cuprins. Într-un tîrziu a rostit „sentinţa": „Bun! Îl vei juca pe Vlaicu!". E greu să uit acest moment".

N. SECAREANU

„În luna octombrie 1945, cînd am cîntat rolul Boris Godunov pe scena Operei noastre, cred că am trăit cel mai emoţionant moment din cariera mea. Acest rol gigantic constituia pentru mine un ideal artistic, care se înfăptuia în acea seară. Rolul l-am studiat mulţi ani cu marele artist şi director de scenă al Operei, Sigismund Zalevski, care făcuse o creaţie remarcabilă pe toate marile scene ale lumii cu acest rol. Din păcate, el decedase cu foarte puţin timp înainte debutului meu. În sală asista însă soţia lui, care luase parte la toate ceasurile mele de muncă, de trudă, de bucurii şi de nădejde. O vedeam plîngînd în sală pentru faptul că evocam pe marele interpret al rolului şi totodată pentru faptul că celebrul Zalevski nu avusese ocazia să asiste la debutul meu".

RADU BELIGAN

„La 25 octombrie 1958 am jucat rolul titular din „Revizorul" lui Gogol pe scena Teatrului „Dieski" din Moscova. Cu trei nopţi înainte, grija şi emoţia acestui important eveniment mă împiedicaseră să dorm. Îngrijorat de starea fizică în care mă aflam, am hotărît să iau un somnifer puternic. Acesta şi-a făcut efectul atît de bine, încît nu reuşeam să mă mai trezesc... deloc. Năucit de somn, cu două ore înainte de spectacol.

am telefonat în mare panică lui Niki Atanasiu, care mi-a adus în grabă o sticlă plină cu cafea, pe care am băut-o dintr-o răsuflare. Trezit de-a binelea doar cu cinci minute înainte de reprezentație, am intrat din nou în panică la vestea că în sală se aflau cei mai mari oameni de teatru din Moscova curioși să vadă interpretarea românească a celei mai celebre comedii clasice ruse. Totul s-a terminat cu bine și cu succesul cunoscut. Numai că, după eforturile și emoțiile deosebite din acea seară memorabilă, a fost totuși imposibil să mai adorm. Sticla salvatoare cu cafea a lui Niki Atanasiu și-a făcut efectul în continuare și în următoarele trei nopți"...

SILLY POPESCU

„Cel mai emoționant moment din cariera mea s-a petrecut chiar în seara debutului meu în operetă. Aveam impresia că nu voi putea apare pe scenă. Mîinile, îmi tremurau, ochii mi s-au împăienjenit... Scena, culisele și decorul se învîrteau în jurul meu, într-o cavalcadă ametitoare...

Cu un efort de voință nemaipomenit am parcurs toate cele trei acte. Cînd, după final, în culise, primeam felicitări pentru comportarea mea și... calmul de care am dat dovadă, tocmai atunci s-a întîmplat să leșin... Emoțiile și-au spus totuși cuvîntul...»

SILVIA CHICOȘ

„De zece ani nu mai apărusem pe scenă. Timp de zece ani, la radio, microfonul mi-a fost și partener și public. După zece ani, sînt din nou pe scenă. Primul spectacol. Inima îmi bate tare. Am intrat în lumina reflectoarelor și deodată aud aplauze puternice, murmure. Sute și sute de ochi ațintiți asupra mea. Acum aveam în față publicul pe care nu-l văzusem atîta vreme dar pe care îl simțeam continuu. El îmi arăta direct dragostea și prețuirea lui... Și eram fericită!..."

ACTORI de TEATRU PE ECRAN

în filmele mute românești

Astăzi, cînd producția noastră cinematografică ia pe zi ce trece o dezvoltare mai mare, pentru filme fiind solicitați mereu alți actori, de la artiști ai poporului și pînă la debutanți, nu prea mulți amatori de cinema știu că încă de acum o jumătate veac arta cea nouă a atras atenția multor actori cunoscuți, care au turnat în condițiile rudimentare ale începuturilor cinematografului mut.

LUCIA STURDZA BULANDRA ÎNTR-UN FILM DIN ANUL 1911

Astfel, mult apreciata artistă a poporului Lucia Sturdza Bulandra, alături de Tony Bulandra și Aurel Barbelian, toți trei societari ai Teatrului Național în 1911, au alcătuit distribuția uneia dintre primele încercări de film mut realizat la București „Amorul fatal", turnat într-un hangar de pe strada Modei, de către operatorul olandez Debout.

ARISTIDE DEMETRIAD ÎN „OȚELUL RĂZBUNĂ"

Un an mai tîrziu, scriitorul Emil Gîrleanu, în calitate de director al Teatrului Național din Craiova, scrie un scenariu după „Cetatea Neamțului" de Vasile Alecsandri, la filmări participînd întreaga trupă a teatrului, printre care și decanul de azi al scenei craiovene, artistul poporului Remus Comăneanu. Tot în 1912, într-un film închinat Războiului Independenței, realizat de Grigore Brezeanu, fiul strălucitului comic Ion Brezeanu, joacă numeroși actori ai Naționalului bucureștean ca Aristide Demetriad, N. Soreanu etc. Tot Aristide Demetriad, alături de Romald Bulfinski și alții, joacă în 1914 în filmul „Oțelul răzbună", pentru ca în primul an după război, turnîndu-se un film închinat eroinei Ecaterina Teodoroiu, pentru rolul titular să fie solicitată Marietta Rareș, apreciata artistă emerită de la Teatrul Municipal.

MARIA FILOTTI ALĂTURI DE LYA DE PUTTY

Urmează, în ordine cronologică, filmul „O întîlnire la Monte Carlo" în care apar, alături de vedeta germană Lya de Putty, Maria Filotti, Tanți Cutava, Ion Manolescu, G. Storin și Al. Mihăilescu; apoi cîteva pelicule în care apare Marioara Voiculescu.

Prin 1922, în palatul Mogoșoaia au loc filmările unei noi producții românești „Țigăncușa din iatac" în care debutează Elvira Popescu, actrița care de atunci și pînă astăzi a rămas

fidelă și ecranului, ultimul ei rol fiind cel al Letiției Bonaparte din filmul „Austerlitz", realizat chiar în acest an de bătrînul regizor francez Abel Gance. În același film mai apăreau Petre Sturza, Ion Morțun, Grigore Mărculescu, Catușa Elvas etc. În figurație găsim pe artistul poporului de astăzi Ion Fințeșteanu.

PRIMUL FILM DUPĂ O NUVELĂ A LUI CARAGIALE

Inspirat de nuvela lui I.L. Caragiale, regizorul Jean Mihail realizează în 1924 filmul „Păcat" în care joacă printre alții și George Aurelian și Ion Niculescu-Brună, astăzi apreciați artiști emeriți ai scenelor noastre. În genericul filmului „Manasse" după piesa lui Ronetti-Roman, găsim numele actorilor R. Bulfinsky, Maria Ciucurencu, Al. Critico, George Aurelian, Nora Peyov etc.

Excelentul actor al primei noastre scene, Nicolae Soreanu, a deținut un rol principal într-o comedie cinematografică „Năbădăile Cleopatrei", a cărei distribuție cuprindea și pe Sonia Cluceru, Al. Pop-Marțian, Niculescu-Buzău, Gh. Ciprian, Al. Giugaru, Ion Fințeșteanu, filmul fiind realizat în 1925 de regizorul Ion Sahighian. Același regizor turnează atunci și filmul „Datorie și sacrificiu" în care joacă George Vraca, Ion Pella, I. Fințeșteanu, Atena Baly etc.

ION MANU ȘI AL. GIUGARU INTERPRETIND PE PĂCALĂ ȘI TINDALĂ

Doi reputați comici ai primei noastre scene, Ion Manu și Al. Giugaru au întruchipat în 1925 pe legendarii Păcală și Tîndală, într-un film în care mai apăreau Elvira Popescu, Aurel Athanasescu etc. O adaptare cinematografică după cunoscuta comedie de Gogol „Căsătoria" aduce în fața aparatelor de filmat alt lot de actori ai Teatrului Național, Marcel Enescu, etc. Mya Theodorescu, societară a Națională craiovean reapare în 1926 în „Ginere fără voie" alături de comicul Iulian și în „Lia" alături de George Vraca și cîntărețul Costescu-Duca.

TRAHANACHE ȘI... „SIMFONIA DRAGOSTEI"

G. Timică, Victor Antonescu și Elvira Godeanu sînt în fruntea distribuției filmului „Maiorul Mura", iar în „Povara" joacă V. Valentineanu. Unul din marii actori ai Teatrului Național din București, creatorul rolului lui Trahanache, Iancu Petrescu poate fi văzut pe ecran, în 1928, în filmul „Simfonia dragostei" alături de Ion Livescu și Al. Critico. În filmul vorbitor intitulat „Televiziunea", turnat în 1930, joacă G. Storin, George Vraca, etc. Filmul mut rămîne o peliculă istorică.

*

Realizările sporadice de mai tîrziu aduc pe ecrane siluete noi de actori de teatru, ca Mihai Popescu sau Vasiliu Birlic („Doamna de la etajul II"), Dina Cocea („O noapte de pomină") etc. pînă cînd, după 23 August, se purcede la realizarea celor dintîi filme ale cinematografiei noi romînești.

Din păcate majoritatea filmelor enumerate mai sus care ar permite cunoașterea unor aspecte ale profilului artistic al multor actori dispăruți, sînt distruse ori pierdute în cine știe ce unghere. Descoperirea lor ar însemna o contribuție de seamă la cercetarea istoriei artei actoricești și la cea a... preistoriei filmului romînesc.

REBUS

NOȚIUNI DE GEOGRAFIE

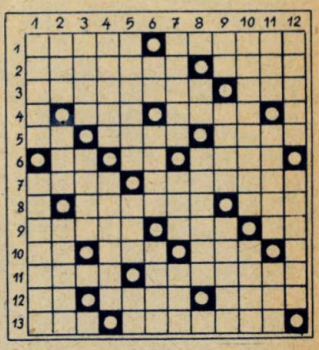

Orizontal: 1) Specialitate ...de Sibiu — Verona 2) Siciliana... șahului (pl.) — Autorul „Simfoniei spaniole" 3) Mulează... Panamaua după cap — Comandant de oști polonez 4) Regiune în Abisinia! — A scris romanul „Parisul e cu noi" 5) În flanc! — Faima Siciliei — Caută-l pe lîngă... japoneze. 6) De la (od.) — Austria la început! — Rîu în R.P. Ungară. 7) Un fel de stat odinioară — Atena 8) Lucrează pe Tatra! — Întreprinderea de Electricitate Mediaș 9) Astrahan — Mamă (arh.) — Granițele Libiei! 10) Ion Ulmeni — A fost o dată — Astăzi 11) Franța, de exemplu — „Cîntec despre Sevastopol" de Makarov 12) În Pirinei! — Scoțian → Sens 13) Unul din tropice — Specialitate vieneză.

Vertical: 1) Te spală... — Creta 2) ... de Colonia — Ana Lugojana — Vidra 3) Bila! — Lemn cu nume de rîu 4) Cifrele lui El Zorab — Comună în Olanda 5) Fata din Valea Trandafirilor — Ciclopul din Constanța — Vasile Sireteanu 6) Le găsești în Paris! Sofia — Autorul tabloului „Hora Unirii la Craiova" 7) „Doi tineri din Verona" — Rîul pe care era așezată Sparta — Localitate în Nig-eri-a 8) La ieșirea din port! — Tigru 9) Clar... concentrat — Specialitate de Manciuria — Azorel și-a pierdut coada 10) „Edecarii de pe Volga" de Repin (pl.) — Buda (fără Pesta) 11) Dans spaniol — A compus „Rapsodia spaniolă" — Fiord în Danemarca 12) „Departe de Moscova" de Ajaev — Bun pentru „Muntele de pietate" (od.)

Vladimir ANTAL

Muncitori, gospodine,
utemiști, pionieri!

Strîngeți și predați deșeurile de metal vechi la depozitele Intreprinderii pentru Colectarea Metalelor.

ȘTIAȚI CĂ...

...nici un secol nu poate începe într-o vineri sau duminică?

... luna octombrie începe întotdeauna în aceeași zi ca și ianuarie, aprilie ca iulie și decembrie ca septembrie?

...anul obișnuit începe și sfîrșește cu aceeași zi?

...același calendar poate fi utilizat din 28 în 28 de ani?

...anul acesta se împlinesc 360 ani de la uciderea lui Mihai Viteazul și 140 de ani de la răscoala lui Tudor Vladimirescu?

...acum cincizeci de ani, la 14 decembrie 1911, norvegianul Amundsen a ajuns la Polul Sud?

...în același an 1911, colonialiștii francezi au acaparat Marocul, pe care aveau să-l mențină, sub „protectorat", aproape jumătate de veac?

...acum cincizeci de ani, republicanii chinezi, conduși de Sun-Iat-Sen, au izgonit pe împăratul Pu-B, abolind monarhia?

...acum jumătate de veac, la un concurs aviatic, la Torino, Manissero a cucerit, cu un monoplan Bleriot, recordul mondial de viteză, zburînd 50 de kilometri în 36 de minute și șase secunde!?

...în 1936, un balon-sondă lansat de observatorul astronomic din Kiev obține o performanță mondială, înălțîndu-se la 40.500 m.?

...tot acum 25 ani, tratamentul grefelor oculare descoperit de profesorul Filatov de la clinica oftalmologică din Odessa, făcea obiectul unei comunicări la Academia franceză de medicină?

...există raci migratori care călătoresc timp de treizeci de ani, pentru a ajunge din Oceanul Indian, prin Marea Roșie și Canalul de Suez, în Mediterana?

...Fulton, unul dintre realizatorii mașinii cu aburi, a fost bijutier?

...un cal de șase ani trebuie să aibă 40 de dinți?

...electronul de radium parcurge într-o secundă o distanță de 200—300.000 de kilometri?

ORAȘE LA ÎNĂLȚIME

Localitatea situată la cea mai mare înălțime se află în R. P. Chineză și anume în Tibet, în munții Tang-Ia. E un orășel numit Gartok *și e așezat la impresionanta altitudine de 4340 de metri. Ceva mai jos, e așezat orășelul bolivian Corocoro, unul dintre cele mai însemnate centre cuprifere din America de Sud, la 4050 m. înălțime. Tot în muntoasa Bolivie se află localitatea* Potosi, *unde pe vremea stăpînirii spaniole erau celebrele mine de argint secătuite de colonialiști; orășelul e situat la 3960 m. deasupra nivelului Oceanului Pacific. Al patrulea oraș, în ordine descendentă e* Lhassa, *capitala regiunii tibetane a R. P. Chineze, la 3630 m. altitudine. Urmează, la 3467 m. orașul peruvian* Cuzco, *în vremuri îndepărtate capitala țării Incașilor, ruinele întăriturilor, templelor și palatelor dovedind pînă astăzi semnele unei străvechi culturi indigene. La 3430 m. e situat orășelul* Leh *din Caşmir, apoi la 3380 m. localitatea tibetană* Ciamdo. *Sub 3000 de metri altitudine se află orașele* Cajamaca — *Peru (2814 m),* Sucre — *Bolivia (2694 m),* Bogota, *capitala Columbiei (2610 m.) și cel mai înalt oraș din Africa,* Ankober, *din Etiopia (2600 m.), urmate de orașul chinez* Batang *și de* Addis-Abeba, *capitala Etiopiei (2424 m). Cel mai înalt oraș din Europa este Briançon (Franța) situat în partea vestică a munților Alpi, la 1205 m. înălțime.*

BRÎUL DE FOC AL LUMII

Vulcanii, porii prin care țîșnesc la suprafață stropi din imensa magmă incandescentă din centrul pămîntului, alcătuiesc o uriașă centură de-a lungul întregului glob terestru, șirag de temut alcătuit din mii și mii de cratere stinse și din peste trei sute de guri de foc în plină activitate.

Țărmurile oceanului Pacific sînt de jur împrejur străjuite de lanțuri de munți vulcanici, începînd din zona australă a Noii Zeelande și revenind din nou în sud, pe coasta estică, în Chili. Printre cei mai vestiți vulcani activi din Pacific, citățm în regiunea Noilor Hebride vulcanii Tofua (Tonga), Upolu (Samoa) și Tinakoru (Santa Cruz), apoi în Noua Guinee: vulcanul Bagana din insulele Salomon, Ktakar și Manmudar. În insulele Sonde: Damma și Lobe-Tobi, în Indonezia: Semeru, Lovu, Jede și vestitul Krakatoa, a cărui erupție din 1883 a înghițit o insulă. Continuînd de-alungul coastei, dăm de vulcanii în erupție din Filipine, Api, Kalabat, Malaspina și Didica, apoi e rîndul nenumăraților vulcani ai insulelor Japoniei, printre care veneratul Fuji-Yama.

Și peninsula Kamciatka numără cîțiva vulcani activi, ca Avatcha, Kluicev și Seveliuk. În dreptul strîmtoarei Behring, făcînd punte de foc între Asia și America, sînt vulcanii grupului Aleutinelor: Bogoslov, Piegrumnîi, Sișaldin, Veniemov.

Pe coasta estică a Pacificului, apar vulcanii Alascăi Fairveath și Crillon, apoi Baker și Rainier în Statele Unite, urmați de vulcanii mexicani Popocatepeti, Tuxtla, Orizaba și Colima, de mulțimea vulcanilor din America Centrală, situați în Guatemala (Tacana, Fuego, Agua), Costa Rica (Orosi, Irazu, Chiriqui), apoi în dreptul ecuatorului sînt vulcanii Tolima, Cotopaxi, Chimborazo și Tunguragua. Mai spre sud sînt lanțurile de vulcani din Peru și Bolivia și în fine vulcanii chilieni ai regiunii Patagoniei, care au provocat adeseori moartea și distrugerea în sudul continentului latino-american. Tot în Pacific, în centrul acestei cununi incendiare, sînt vulcanii insulelor Hawai, în frunte cu nestăpînitul Mauna-Loa.

Oceanul Atlantic nu este la fel de tighelit de lanțuri vulcanice dar și pe coastele lui întîlnim vulcanii din Antile, dintre care celebru e Pelee din Martinica, apoi vulcanii din insulele Canare și Azore (Fogo, Pico și Sfîntul Miguel), vulcanii din Islanda: Hekla, Askja și Skaptar Jokull și grupul vulcanilor mediteranieni: Vezuviul, Stromboli, Etna, Pantelaria, Santorin. În Caucaz e un singur vulcan activ vestit: Ararat, în Armenia și de acolo, lanțul vulcanic coboară spre Etiopia și spre sud în Antarctica, unde pîlpăie vălvătaia lui Erebus.

Cosmografie

După natura lor, corpurile cereşti se împart în:

nebuloase
stele
planete
sateliţi
comete
bolizi

.....

STELELE sînt aştri cu lumină proprie, de tipul Soarelui. Cu ochiul liber pot fi zărite cam 7500, iar peste 50.000 au fost catalogate şi fotografiate pînă azi. Cataloagele stelare:

— primul aparţine lui Hiparc (130 ani î.e.n.), reprodus de Ptolomeu în „Almagest" şi cuprindea 1025 de stele.

— astronomul uzbec Ulug-Beg din secolul 15, constructor al observatorului astronomic din Samarkand alcătuieşte tabelele astronomice rămase celebre.

— danezul Tycho Brahe lasă un catalog cu 777 stele (1588) care a fost prelucrat de elevul lui Kepler.

— alte cataloage ale epocii moderne alcătuiesc Helvetius, Halley, Herschell, Lalande etc.

— catalogul ceresc al Societăţii Sovietice de Astronomie cuprinde aproape cincizeci de mii de stele.

.....

Stelele se împart după strălucire în 21 de categorii de mărime, stele de prima mărime fiind considerate:
Sirius, din constelaţia Cîinelui mare.
Corabia, din constelaţia Nava Argos.
Alfa din constelaţia Centaurului.
Botol din constelaţia Orion
Vega din constelaţia Lira
şi alte 15 stele.

.....

Constelaţiile sînt grupări convenţionale de stele, pentru uşurarea citirii lor pe cer. În emisfera boreală sînt 32, printre care:

Numele constelaţiei	Nr. de stele
Carul mare	227
Hercule	227
Dragonul	220
Lebăda	197
Taurul	188
Pegas	178
Cefeu	159
Andromeda	139
etc.	

În emisfera australă sînt 54 printre care:

Nava Argos	829
Hidra	393
Centaurul	389
Săgetătorul	298
etc.	

.....

Cea mai apropiată de Pămînt dintre stele este Alfa din Centaur, o stea de mărimea întîia, aflată la 40 de trilioane de km, adică la o distanţă de 4 ani lumină, socotind viteza luminii 300.000 km. pe secundă.

.....

PLANETELE sînt corpuri cereşti fără lumină proprie, care se învîrtesc în jurul Soarelui. Sistemul nostru planetar a fost enunţat de astronomul polonez Nicolai Copernic, iar mişcările acestui sistem se călăuzesc după legile descrise de Kepler şi atracţia universală descrisă de Isaac Newton.

În ordinea distanţei de Soare, planetele sînt: Mercur, Venus, Pămînt, Marte, Jupiter, Saturn, Uranus şi Neptun. Acum două decenii a fost descoperită şi o planetă transneptuniană: Pluton, iar între Marte şi Jupiter sînt peste o mie de planete mici (numite asteroizi) vizibile la telescop.

.....

SATELIȚII planetelor din sistemul nostru solar sînt:

Planeta	*Sateliții*	*Descoperit de*
Neptun	Triton	Lassell
Uranus	Ariel	Lassell
	Umbriel	Lassell
	Titania	Herschell
	Oberon	Herschell
Saturn	Mimas	Herschell
	Encelada	Herschell
	Tethys	Cassini
	Dionea	Cassini
	Rhea	Cassini
	Titan	Huygens
	Hiperion	Bond
	Iafet	Cassini
	Phoebe	
	Themis	Gasparis
Jupiter	Io	Galileu
	Europa	S. Marius
	Ganimed	Galileu
	Callisto	Galileu
	Sateliții	
Marte	Phobos	Hall
	Deimos	Hall

Pămîntul Luna

Mercur și Venus nu au sateliți descoperiți pînă acum.

.....

COMETELE sînt aștri călători, probabil resturi de nebuloase, unele (hiperbolice) nu revin, altele (periodice) reapar după ce descriu elipse în jurul Soarelui. Cîteva vestite comete semnalate în secolul nostru:

cometa lui Halley, care a fost văzută ultima oară în 1910, durata ei de revoluție fiind de 76 ani și o lună,

cometa lui Olbers, 1959, după 72 de ani de revoluție,

cometa lui Pons-Brooks, 1956, după 71 de ani de revoluție.

.....

COSMONAUTICA a inaugurat o eră nouă în istoria cunoașterii cosmosului. Cel dintîi pas a fost făcut de oamenii de știință sovietici, care la 4 octombrie 1957 au lansat în cosmos Sputnikul.

MARILE DESCOPERIRI ASTRONOMICE

2136 î.e.n., astronomii chinezi prevăd eclipsele Soarelui.

1100 î.e.n. Ceu-Hon măsoară oblicitatea eclipticei.

585 Thales din Milet anunță o eclipsă a Soarelui.

433 Se construiește primul cadran solar la Atena.

1543 Copernic stabilește sistemul universului.

1590 Tycho Brahe descrie sistemul astronomic.

1602 Galileu descoperă rotirea pămîntului.

1609 Kepler stabilește legile sistemului planetar.

1610 Kepler inventează luneta astronimică.

1610 Galileu descrie petele solare și rotația acestui astru, precum și sateliții lui Jupiter.

1622 Descartes descoperă legile refracției.

1659 Huygens explică fenomenul inelului saturnian.

1666 Newton descoperă legile gravitației.

1671 Newton descoperă telescopul.

1675 Romer descoperă viteza luminii.

1682 Newton stabilește legea atracției universale.

1727 Bradley studiază aberația luminii.

1731 Halley inventează sextantul cu reflexie.

1747 Bouguer inventează heliometrul.

1789 Borda stabilește cercul repetitor astronomic.

1795 Herschell emite teoria constituției Soarelui.

1796 Laplace expune sistemul ceresc.

1799 Laplace studiază mecanica celestă.

1802 Wollaston observă cele șapte linii negre ale spectrului solar.

1847 J. Herschell emite teoria ciclonică a petelor solare.

1859 Kirchhoff și Bunzen fac analiza spectrală.

1861 Pămîntul străbate coada unei comete.

1877 Schiaparelli descrie canalele marțiene.

1881 Darwin emite teoria evoluției sistemului solar.

Vorbe de duh

● *Ascultîndu-l într-un rînd pe Bach cîntînd la orgă, un amator de muzică a început să-l laude pe renumitul com-*

pozitor, spunînd că interpretează uimitor. Însă compozitorul i-a răspuns sec:

— Nu e nimic uimitor: este deajuns de a lua notele, așa cum scrie pe portativ, de a respecta continuitatea lor și muzica vine de la sine.

● *Renumitul fizician și chimist francez Gay-Lussac a avut nevoie de niște recipiente cu pereți subțiri din sticlă, pe care le-a comandat în Germania. La frontieră i s-ar fi cerut fără îndoială o taxă vamală foarte ridicată, însă*

prietenul său Humboldt a găsit soluția pentru a transporta fără cheltuieli vamale recipientele. El a dispus ca recipientele să fie astupate și sigilate, aplicînd pe lada în care erau ambalate o etichetă „Atențiune, aer din Germania". Astfel recipientele s-au transformat în ambalaj pentru care nu se plătește vamă, iar „marfa" transportată era aer pentru care nu se prevedea vreo taxă vamală. Așa a scăpat Gay-Lussac de plata taxelor vamale.

● *Chirurgul englez Lister a fost chemat în miez de noapte la un pacient bogat. După ce a examinat bolnavu Lister l-a întrebat: V-ați făcut testamentul ? Speriat, pacientul l-a întrebat dacă sta*

rea sa este într-adevăr atît de gravă încît trebuie să-și pregătească testamentul.

— Chemați-l imediat pe avocatul dv. și pe cei doi fii.

— Fac tot ce cereți, spuse bolnavul zdrobit, dar spuneți-mi, nu mai e nici o speranță ?

— Nu, răspunse în sfîrșit profesorul. Starea dv. nu inspiră temeri, dar nu vreau să jiu singurul pe care l-ați trezit noaptea din cauza toanelor dv.

● *O aristocrată „cultă" l-a rugat o dată pe Popov, inventatorul radioului, să-i explice principiul cablurilor transatlantice. Savantul i-a explicat și doamna i-a mulțumit zîmbind grațios.*

— Am stat de vorbă cu mulți oameni de știință renumiți, i-a spus ea lui Popov la despărțire, dar nimeni nu mi-a explicat atît de clar. Ați vorbit într-un mod cu adevărat captivant și vă sînt recunoscătoare. Totuși, îngăduiți-mi încă o mică întrebare: spuneți-mi cum se explică totuși că telegramele trimise din Europa în America ajung uscate ?

● *La examenul de la academia medicală militară din Petersburg s-a prezentat, pentru a treia oară, un student leneș și nepăsător. Examinatorul, renumitul profesor dr. Serghei Petrovici Botkin, l-a „trîntit" și de data aceasta. După examen, un grup de studenți s-au apropiat de profesor și profund emoționați i-au povestit că colegul lor este foarte afectat de noul său insucces. „A spus că o să-și împlînte un pumnal în inimă" — i-au arătat ei profesorului.*

— Nu vă faceți griji, le-a răspuns profesorul. Colegul vostru nu știe anatomia. N-o să găsească inima...

● *Profesorul Albert Schweitzer deține trei titluri de doctor, în diferite ramuri ale științei. Unul dintre cunoscuții săi, care activa și el în domeniul științei, dar fără deosebit succes, l-a întrebat, ascunzîndu-și prost invidia:*

— Cum ați reușit să obțineți trei titluri de doctor?

— A, răspunse savantul, cu un ton de parcă era vorba de cele mai banale lucruri. E foarte simplu. Cel de al treilea titlu l-am obținut pentru că aveam deja două titluri. Al doilea titlu l-am primit pentru că dețineam titlul de doctor în științe, iar primul titlu l-am primit pentru că atunci nu purtam nici un titlu științific.

● *Konrad Roentgen a primit odată o scrisoare în care expeditorul îl ruga să-i „trimeată... cîteva raze X și indicații asupra modului de întrebuințare" Aceasta, explica autorul scrisorii, pentru că în pieptul său se află un glonte de pistol, dar „nu dispune de timp" pentru a se prezenta doctorului.*

Marele om de știință, înzestrat cu simț al umorului, i-a răspuns în felul următor: „Din păcate nu dispun pentru moment de raze X. În afară de aceasta, trimiterea lor ar fi o treabă complicată. Să facem altfel: trimiteți-mi coșul pieptului."

Spiritul lor...

UN SINGUR CUVÎNT

Un general persan i-a trimis o scrisoare lui Lysandru, căpetenia lacedomienilor, în care îi scria:

„Dacă intru în țara ta, prefac totul în foc și sînge".

Lysandru i-a răspuns cu un singur cuvînt:

„Dacă..."

O AUDIENȚĂ ÎNALTĂ

Într-o zi ambasadorul Prusiei, care ceruse o audiență țarului Petru I, îl găsi pe acesta pe o corabie, în vîrful catargului, lucrînd la otgoane.

— Majestate! — strigă de jos ambasadorul — mi-ați acordat o audiență.

— Așa este! — răspunse țarul. Urcă!

INTERPRETARE

Un actor juca prost „Cidul" lui Corneille, într-un oraș francez de provincie. Dar provincialii nu s-au lăsat înșelați. Interpretarea fiind sub orice critică, chiar după primul act publicul înfuriat l-a fluierat pe actorul care juca atît de mizerabil rolul principal.

— Idioții! — exclamă el, — îl fluieră pe Corneille.

EDUCAȚIE

Fata unui rege al vechei Prusii, jucîndu-se cu una din guvernantele sale, îi privi mîna și după ce îi numără degetele, o întrebă surprinsă:

— Cum, și d-ta ai cinci degete? și le numără din nou ca să se convingă.

COMPARAȚIE

Celebrul dramaturg irlandez George Bernard Shaw era condamnat să asculte la o serată interpretarea unui violonist fără talent.

— Cum vi se pare? întrebă încet amfitrioana.

— Îmi amintește de Paderevski — răspunse Shaw.

— De Paderevski? Dar după cîte știu acesta nu e violonist.

— Nici acesta nu e, doamnă, spuse cu un zîmbet sarcastic Shaw.

O COMPOZIȚIE PRECOCE

Marele scriitor rus Saltîcov-Scedrin dovedea de mic o deosebită vioiciune de spirit. Odată, în timpul unei ore de curs, colegii săi zăriră pe fereastră un măgar.

Toată clasa izbucni în rîs. Profesorul le dădu atunci ca temă scrisă pentru a doua zi, scena cu măgarul.

Cea mai bună compoziție a fost a lui Saltîcov-Scedrin, care suna astfel:

„El a venit între ai săi. Ai săi nu l-au recunoscut și de aceea au început să rîdă".

REȚETA LUI RODIN

Întrebat de o admiratoare cum își realizează capodoperele, marele sculptor francez Rodin răspunse modest:

— Foarte simplu, stimată doamnă... Iau [un bloc de marmură și înlătur tot ce e de prisos!...

LOGICA ELEMENTARĂ

George Bernard Shaw, spiritualul dramaturg irlandez, asista la premiera unei piese al cărei insucces îl prevestise prietenei care-l însoțea.

La un moment dat, spre sfîrșitul piesei, aceasta-i șopti umoristului:

— Vezi, spuneai că piesa va fi fluierată și nu fluieră nimeni...

— Cum mai pot să fluiere, cînd cască? — răspunse malițios autorul „Sfintei Ioana".

DEPINDE DE AUTOR...

Actorul englez Leslie Howard, fiind acostat pe stradă de autorul unei piese de teatru slabe, pe care talentatul interpret nu o putuse salva de la cădere, e întrebat de scriitor:

— Cum se poate, domnule, să fii atît de plicticos pe scenă, cînd în viața de toate zilele ești spiritual?

— În viața de toate zilele, textul e al meu, domnule — răspunse sec actorul.

LA GURA SOBEI
DE GH. CHIRIAC
AUTOMAT
Modernizare...
Ingeniosul...
GOSPODARUL CĂTRE VECINI - Trebuie să vă curățați și voi zăpada în fața casei!
„Punctuala" la întîlnire...
LA UNELE BLOCURI DATE ÎN FOLOSINȚĂ CALORIFERELE ÎNCĂ NU FUNCȚIONEAZĂ.
...Iar aici avem frigiderul...
ECHILIBRISTUL SCHIAZĂ...
PĂTANIA OMULUI DE ZĂPADĂ...ÎNFUMURAT
- Tăticule, eu te trag cu săniuța, dar tu îmi faci lecțiile ?!

ȘTIAȚI CĂ...

... În Bulgaria se fabrică un untdelemn foarte gustos din simburi de struguri: în medie din 3000 vagoane de simburi de struguri, se fabrică 300 vagoane de untdelemn.

... de curînd, savantul sovietic Iuri Knorosov a descoperit cheia sistemului hieroglific al indienilor maya din America centrală? Ca și indienii ei foloseau atît semne ideografice reprezentînd o noțiune, cît și numeroase semne fonetice reprezentînd litere și silabe.

... în Sahara cade, într-un secol, mai puțină apă decît la București într-un singur an?

... în toată lumea trăiesc astăzi numai 300 elefanți albi? O specie pe cale de dispariție.

... mangrovele sînt unicele plante ale căror semințe încolțesc înainte de a cădea din copac?

... în moscheea din insula Ada Kaleh se găsește unul din cele mai mari covoare din lume, el avînd 15 m. lungime, 7 m. lățime și o greutate de 480 kg?

... statistica centenarilor a arătat că în Uniunea Sovietică există aproximativ 30.000 de locuitori care au depășit vîrsta de 100 ani, unii dintre aceștia atingînd vîrste ce variază între 120 și 150 de ani?

... deși s-a băut cafea și în evul mediu, ea nu a fost îndulcită cu zahăr decît în 1625 și nu a fost amestecată cu lapte decît în 1660?

... mulți dintre străbunicii noștri au învățat să scrie cu ajutorul unor capace umplute cu nisip, denumite panachide și care țineau loc de tăblițe?

... pentru „Hamlet", nemuritoarea sa capodoperă, William Shakespeare a încasat ca drepturi de autor numai 5 lire sterline?

... prezența unor bogate zăcăminte de cărbuni în Antarctica, justifică presupunerea că, cu multe milioane de ani în urmă, în regiunea Polului Sud existau o climă și o vegetație tropicală?

Probleme de PERSPICACITATE

1. DISTANȚA
Distanța dintre București și Ploiești este de 60 km. Un tren pleacă din București cu viteza de 60 km. pe oră, iar un altul din Ploiești cu 30 km. pe oră. Cînd se întîlnesc, care este cel mai aproape de București?

2. CÎTE PICIOARE?
Un vînător, lăudăros, ca toți vînătorii, povestea unui prieten:
— Zilele trecute, am avut o vînătoare grozavă. Cînd m-am întors acasă, aveam în tolbă: patru iepuri, două vulpi, șase becațe, trei rațe, o dropie și un castor. Socotește cu cîte picioare mergeam spre casă?
Dv. ce părere aveți?

3. O POVESTE ARABA
Trei beduini arabi, însetați și înfometați călătoreau prin deșert. La un moment dat, au ajuns la o oază unde, minune, se afla un portocal, care avea trei portocale. Fiecare a luat o portocală — și totuși în copac au rămas două portocale. Cum se explică?

4. TIGRUL ȘI GAZELA
Cum este un tigru bengalez care a devorat un pui de gazelă?

5. O PROBLEMĂ DE NAVIGAȚIE
Un navigator ajunge la un istm care separa două țărmuri necunoscute. Evaluă lărgimea istmului la 10 km. Cît timp îi trebuie spre a traversa istmul înotînd știind că face 3 km. pe oră?,

6. PUȚINĂ ARITMETICĂ
Cît face o treime și jumătate din 100?

7. PE STOMACUL GOL
După ce a mîncat 8 feluri de mîncare la o masă un om poate să mai mănînce 8 ouă. Dar pe stomacul gol cîte ar putea să mănînce?

8. GĂINA ȘI OUĂLE
O găină și jumătate într-o zi și jumătate face un ou și jumătate. Cîte ouă vor face 6 găini în 6 zile?

9. BARCA PE VALURI...
Doi prieteni merg într-o barcă. Unul îi spune la un moment dat celuilalt: Nu mai mînca atîta că se va răsturna barca și nu știm să înotăm.
Avea dreptate?

10. SACUL CU CIORAPI
Într-un sac sînt 12 perechi de ciorapi albi și 12 perechi de ciorapi negri. Care este cel mai mic număr de ciorapi care trebuie scos din sac, pentru a fi siguri că vom avea cel puțin o pereche de ciorapi de același fel?

11. NUFĂRUL „MAGIC".
Un nufăr „magic" își dublează suprafața în fiecare zi și umple astfel suprafața lacului în care se află în 30 de zile. În cîte zile va umple jumătate din suprafață?

12. PREȚUL UNEI CĂRĂMIZI
O cărămidă costă 1 leu și o jumătate de cărămidă. Cît costă o cărămidă?

13. SEMNUL DE CARTE
Un copil, jucîndu-se cu cartea pe care o citea bunicul, i-a răsucit semnul de carte.
— De unde știu eu acum unde am rămas cu cititul?
— Îți spun eu bunicule! Semnul de carte era între pagina 89 și 90.
Este posibil?

Citiți soluțiile, în cazul cînd nu le găsiți singuri, în pag. 190.

M A M A

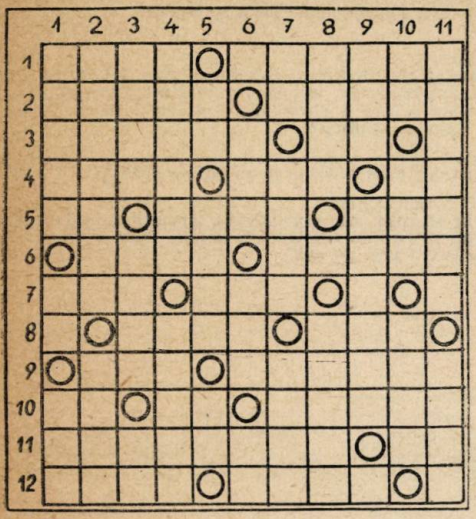

ORIZONTAL: 1) Clasic al picturii românești, autorul tabloului „Mama cu fetița" — Eroul romanului „Mama" de Maxim Gorki. 2) „Părinți și copii" de Turgheniev. — Dragul mamei. 3) Distincție ce se acordă mamelor cu peste 10 copii. — Negație. 4) „... părinților" cartea scriitorului V. Saianov. — Mama (arh) — Exclamație de bucurie sau durere. 5) Avocat — Autorul baladei muzicale „Mama lui Ștefan cel Mare". — Jucător de fotbal în echipa „Dinamo". 6) Poet ardelean, autorul, printre altele, al poeziei „Mama" — Celebru pictor francez, autorul tabloului „Portretul părinților". 7) A scris poezia „Mama" (Aurel), — Tria! 8) Spațiu limitat pentru copii mici — Din neamul burilor. 9) Bucla pușlilor. — A scris poezia „Mama" (Magda) 10) Împreună. — Eugen Nicolau — „... de mamă" film sovietic, prezentat nu de mult pe ecranele noastre. 11) Marele nostru poet, autorul poeziei „O, mamă" — Măsură de suprafață. 12) Mama frumoasei Elena — Pe cei ai micuților îi îndrumă mamele încă din primii ani.

VERTICAL: 1) Mama Nausicaei, cea care țesea lînă purpurie, de care vorbește Homer în Odiseea — Notă muzicală. — Pronume. 2) Scriitor italian contemporan, autorul povestirii „Cuvîntul „mama" din volumul „Povestiri din Roma" — Mame. 3) Zeul dragostei — Scriitor maghiar din țara noastră, autorul povestirii „Mama Anica". — Idem 4) Nimfă a izvoarelor și a apelor curgătoare, — Fiica lui Zeus, zeița înțelepciunii. 5) Nene! — Fiul lui Dedal, cel ce a cutezat să se înalte la cer cu aripi de ceară. — Pronume 6) Localitate în R.S.S. Uzbeká — Unde e vorba de mame? — În spațiu! 7) Marginile.... lacului — Ființă mult iubită. — Vittorio de... actor italian, regizorul filmului „Între noi, părinții". 8) Insulă în arhipelagul Noilor Hebride. — Poetă contemporană, autoarea versurilor „Părinții mei" și „Mama" 9) Oraș în Belgia. — Legătură între două sau mai multe persoane, grupuri, etc., (pl.) 10) Animale blînde. — Fire. — „Maica... cea bătrînă / Mi-a pus arma asta-n mînă / (V. Alecsandri) 11) Autorul poeziilor „Mamei" și „Unde ni sînt visătorii?" — „Trei iezi cucuieți / Ușa mamei descuieți / Că mama v-aduce vouă / Drob de... pe spinare..."

Cornel ALDEA

Cuvinte mai puțin cunoscute: *Aim, Aoba, Spa.*

ZÎMBIȚI, VĂ ROG!

ORIZONTAL: 1) Vorbă de spirit — Anecdotă 2) Haz — Trusă de creioane. 3) Omul cu „Zîmbiți, vă rog"! — Dan Popescu. 4) Rio de ..., provincie în Maroc — Agamiță Dandanache sau Zaharia Trahanache. 5) Nouă — Glumețe. 6) Umor viu, efervescent — Dăruit. 7) Nu mișcă — Artist ca Alexandru Giugaru sau Radu Beligan. 8) A moțăi — Pană de despicat lemnele. 9) Ironie (fig.) — Lucrată cu precedentul (cu înțepături!). 10) Nici „D-ale carnavalului", nici „O noapte furtunoasă", nici „În căutarea extraordinarului" — Personaj din „Fata de zăpadă" de Rimski Korsakov. 11) Stîrnește rîsul — Padul, altfel zis. 12) Pe tine — Personaj comic din farsele populare italiene.

VERTICAL: 1) Măscărici — Vorbă de duh, glumă. 2) Maeștrii satirei și umorului — Dînsele. 3) Cunoscut comic italian, protagonist al filmelor „Oameni sau maiuri" și „Legea e lege" — Eroul glumeț și poznaș al povestirilor populare românești. 4) Măsură agrară italiană — Începe muzica! — Vorbă care te face de rîs. 5) Hazliu, spiritual — Rînd. 6) Ifos-Grigore Vasiliu Birlic — Aluminiu. 7) Excepțional comic român al Teatrului „Cărăbuș" — Vas funerar (pl.). 8) Cu caracter comic exagerat — Manifestare a veseliei — Tănase Constantin. 9) Usturoi (trans.) — De rîs, caraghios. 10) Înzestrat cu simțul umorului, de pildă — Metafora ironiilor. 11) Cîntec sau poezie cu conținut satiric (specialitatea lui N. Stroe) — Aerostat pentru... luat în rîs pe alții.

A. MARCIAN

(Dezlegările în pag. 190)

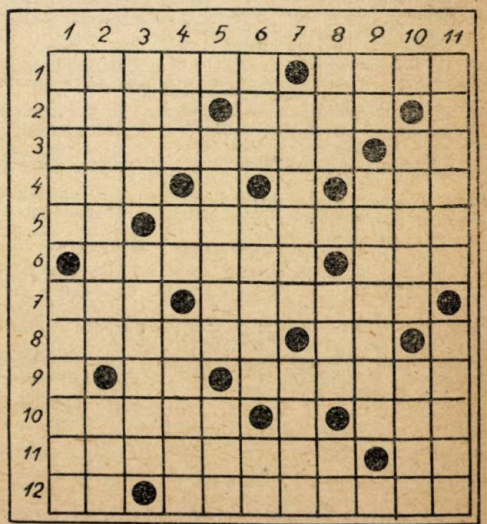

TANINUL DIN CEAI

Ceaiul are o influenţă fiziologică puternică asupra organismului, mai ales cînd este băut în cantităţi mari. Pînă de curînd, acest lucru se explica prin prezenţa în frunzele de ceai a cofeinei, care excită sistemul nervos. Acţiunea altor elemente care intră în compoziţia ceaiului nu fusese studiată. Recent, savantul sovietic A. L. Cursanov a arătat că şi taninul din ceai exercită o importantă influenţă asupra animalelor.

Astfel, vasele sanguine ale şoarecilor albi care au primit odată cu alimentele doze mici de tanin din ceai, au devenit mult mai rezistente şi s-au păstrat nevătămate la diferenţe mari de presiune exterioară. De obicei, acest fenomen produce rupturi vasculare. Taninul se pare deci că dă arterelor şi venelor rezistenţă şi elasticitate.

În afară de aceasta, taninul este un însemnat acumulator al vitaminei C anti-scorbutice. Cobaii îmbolnăviţi în mod artificial de scorbut, pot fi vindecaţi prin doze mici de tanin.

Alte acţiuni ale taninului asupra sistemului nervos şi muscular fac din acesta un preţios medicament. Ca materie primă pentru prepararea lui pot servi nu numai frunzele tinere din care se fabrică ceaiul, dar şi deşeurile de producţie.

CANCERUL ŞI FUMATUL

Experienţele făcute în ultimul timp demonstrează din ce în ce mai pregnant că în tutun (gudron de tutun) există substanţe care sînt capabile să provoace tumoarea canceroasă.

Interesante sînt, în acest sens, experienţele, unice în felul lor, efectuate de către savanţii sovietici A. D. Timofeevski şi I. T. Sevcenko. Autorii au preparat din plămînii fumătorilor decedaţi din diferite cauze, extracte pulmonare cu care ungeau urechile iepurilor. Spre sfîrşitul celei de-a şasea luni, pe locul pe care se făceau fricţiile au apărut mici tumori canceroase. Aceste experienţe arată că, la fumători, substanţele cancerigene se acumulează în porţiunile pulmonare îmbibate cu praf, carbon etc.

Alte experienţe au studiat acţiunea fumului de tutun propriu-zis, nu a concentratului său sub forma de gudron. Astfel, Jebrowski a afumat un lot de iepuri, timp de 180 de zile, cu fum de tutun. Animalele au murit în timpul sau după afumare, iar la cîteva animale s-a constatat apariţia cancerului pulmonar.

În experienţele lui Essenberg şoarecii inspirau fum de ţigări timp de 1 an. La 21 din 23 animale au apărut tumori pulmonare.

Dacă ţinem seama că fumul de tutun conţine 5% gudron, omul fumînd zilnic cîte 10 ţigări va aspira în căile sale respiratorii, în decurs de 30 de ani, o cantitate de 5400 g. gudron de tutun. Mai mult de jumătate din acesta se depozitează în căile respiratorii inferioare şi îşi exercită acolo acţiunea dăunătoare.

OTRAVA ALBINELOR CA MEDICAMENT

Otrava albinelor este considerată încă din vechime drept un medicament foarte eficace. Sînt citate în istorie cazurile lui Carol cel Mare şi Ivan cel Groaznic, care au fost vindecaţi de gută prin înţepături de albină. Din statistici reiese că 58% dintre apicultorii care sufereau de reumatism au fost complet lecuiţi după ce au fost înţepaţi de albine, iar la 25% dintre ei starea s-a ameliorat simţitor.

Interesul pentru tratamentul cu acest venin a crescut şi mai mult cînd a fost posibilă obţinerea soluţiilor injectabile şi a alifiilor. În 1864, M. Lukomski, profesor la Universitatea din Petersburg, a publicat pentru prima oară o lucrare ştiinţifică în care arăta efectele favorabile ale veninului de albine în febra reumatică, gută şi alte boli. El recomanda medicilor studierea acestui medicament preţios.

Cercetările din ultimii ani, efectuate în special în Uniunea Sovietică, au precizat din punct de vedere fiziologic şi farmacologic, acţiunea veninului de albine în diferite boli.

Cele mai bune rezultate s-au obţinut în reumatismul osteo-articular, nervos şi muscular. În urma cercetărilor acad. M. Krol, veninul de albine este aplicat cu succes în bolile nervilor periferici. În multe forme rebele de boli de piele (furunculoză, exeme, lupus tuberculos), veninul de albine a produs vindecări sau ameliorări importante.

Docenta O. Serşevscaia aplică injecţii cu venin de albine în boli de ochi, irite şi iridociclite, cu rezultate excelente. *„În cazurile grave de irite* — scrie savanta sovietică, — *în care ve-*

derea lipseşte aproape complet, aplicarea veninului de albine este salutară. Inflamaţia cedează şi în 3—4 zile de tratament se obţine o vedere normală."

Interesante sînt de asemenea efectele „miraculoase" ale veninului de albine în guşă, astm, hipertensiune, trahom şi alte multe afecţiuni.

Veninul de albine este în prezent recoltat în mari cantităţi în Uniunea Sovietică, în colhozuri special amenajate. Soluţiile conţinînd venin sînt apoi sterilizate, standardizate şi puse în fiole sau încorporate în diferite alifii.

Operaţia recoltării veninului de albine cere o mare atenţie, deoarece calitatea lui depinde între altele de anotimp, de starea atmosferică şi de vîrsta albinelor. Studiile au arătat că cea mai mare cantitate de venin o posedă albinele între 15—20 zile şi care se hrănesc cu polen de flori.

De mulţi ani se încearcă obţinerea pe cale sintetică a acestui venin, dar nu s-a ajuns încă la un rezultat satisfăcător, mai ales în ceea ce priveşte efectul terapeutic.

VACCINURI NOI

Mult timp vaccinările se aplicau în special în domeniul bolilor infecţioase. În ultimul timp însă, Institutul de biologie experimentală al Academiei de ştiinţe a U.R.S.S. a demonstrat că vaccinările pot fi aplicate şi în boli neinfecţioase.

În arsuri, de pildă, organismul produce substanţe de apărare, anticorpi, care au fost studiaţi de Mişcenko, Fomenko, Kiselev şi alţi cercetători. Aceşti anticorpi, injectaţi animalelor care au suferit arsuri, exercită o acţiune de protecţie împotriva combustiei. N. A. Vedonov a fabricat din sîngele recoltat de la indivizii care au suferit de arsuri, un astfel de ser contra arsurilor.

Acelaşi lucru este valabil, după părerea cercetătorilor sovietici, şi în boala de iradiere. Formarea acestor anticorpi constituie, după cercetările lui P. N. Kiselev, unul din mecanismele de auto-apărare ale organismului împotriva radiaţiilor ionizante. Încercările experimentale de obţinere a unor seruri eficace împotriva bolii de iradiere, au dat rezultate promiţătoare.

Ţinînd seama că în procesul fuzionării ovulului cu spermatozoidul intervin de asemenea fenomene de apărare (anticorpi „fabricaţi" de organismul feminin), unii cercetători au încercat să combată sterilitatea cu vaccinuri.

Vaccinurile au dat rezultate interesante în experienţele pe animale şi în alte boli cum ar fi anemiile, icterul hemolitic, scleroza în plăci, reumatismul şi chiar cancerul.

Imunologia — noua ştiinţă care studiază aceste noi vaccinuri — deschide astfel perspective mari în multe capitole spinoase ale medicinii.

OCHII, POARTĂ DE INTRARE A MICROBILOR

În ultimul timp, mulţi cercetători susţin că ochii pot constitui o poartă de intrare pentru microbii bolilor contagioase. Iată, de pildă, experienţele medicului K. Papp din Budapesta, care dovedesc că ochii sînt unica poartă de intrare a virusului rujeolei (pojarului).

Mai întîi, cercetătorul ungur a introdus în camera unui bolnav de pojar trei copii receptivi, ai căror ochi erau perfect protejaţi prin ochelari ermetici. Nici unul din cei trei copii nu a contractat boala, deşi bolnavul era în mod sigur contagios şi în stadiul iniţial al bolii.

Alte studii au demonstrat că virusul pojarului poate fi sau împiedicat să „intre" prin ochi (cu ochelari protectori) sau neutralizat prin ser de convalescent. Aplicarea serului de convalescent precoce în ochi, apare deci ca o metodă interesantă de prevenire a pojarului la copii, mai ales la cei debili, suferinzi de plămîni etc.

CEAŢA ŞI PATOLOGIA UMANĂ

Bioclimatologia, o nouă ramură a biologiei, a acumulat, în timpul din urmă, o serie de date care demonstrează influenţa factorilor meteorologi asupra patologiei umane.

Un studiu recent, efectuat în Statele Unite, a arătat, de pildă, cum acţionează ceaţa asupra bolilor. În zona Donora din Pennsylvannia, 5.910 persoane, adică 42,7% din populaţie, au prezentat manifestări patologice sub influenţa ceţei, mai ales în luna octombrie.

Din aceştia, 2.148 de oameni au fost uşor atinşi de procese morbide, 2.322 au suferit boli mijlocii, iar 1.440 s-au îmbolnăvit grav.

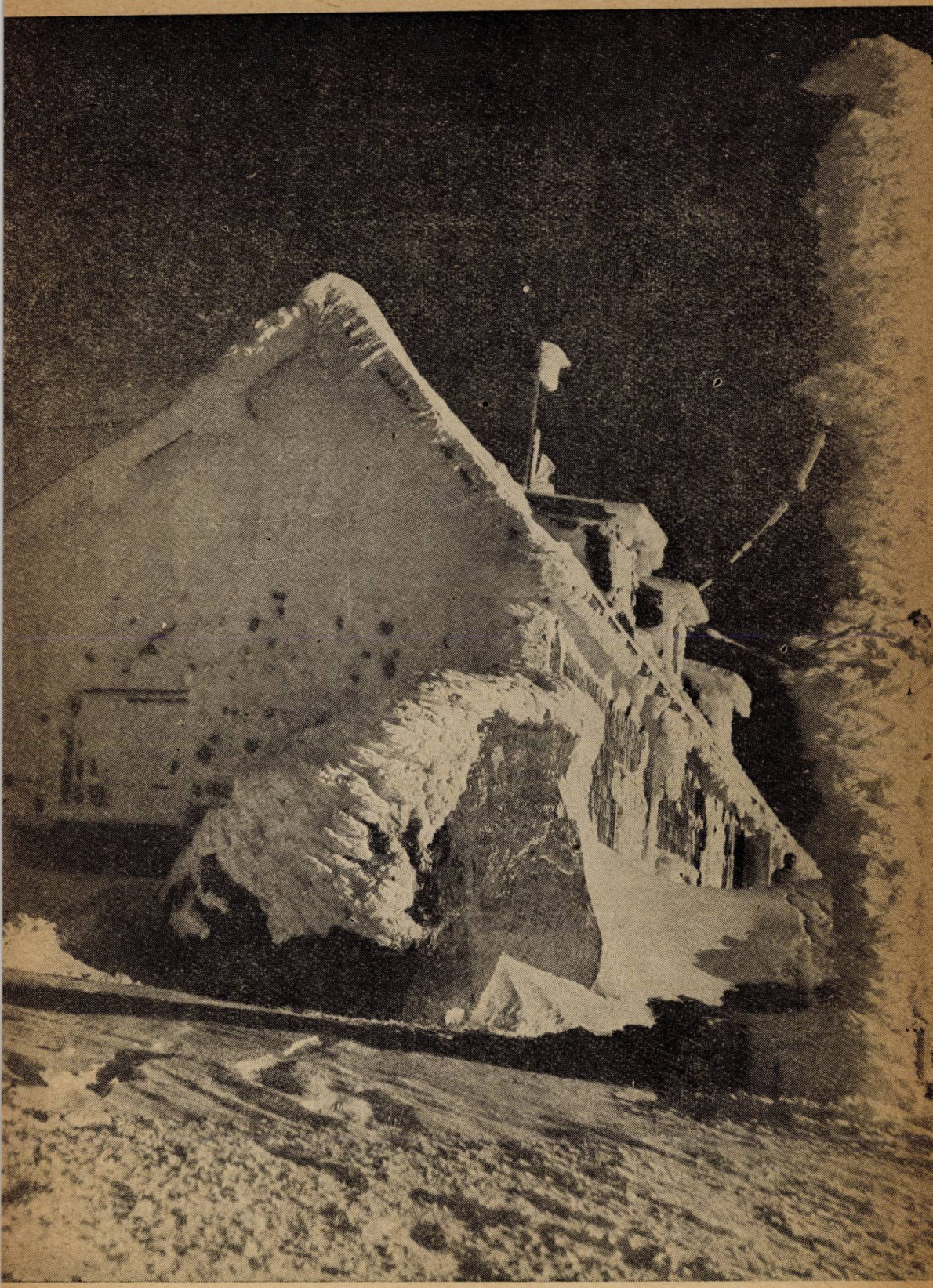

PEISAJ DE IARNĂ ÎN MUNȚII BUCEGI

Fotografia: Prof. **V. ORZA**

OMOCROMIA

Cameleonul este o specie de șopîrlă din regiunile tropicale, care are proprietatea de a-și schimba culoarea pielii, potrivit mediului înconjurător. Acest fenomen, denumit omocromie (colorație similară) este prezent și la alte animale din specia peștilor și batracienilor.

Pînă de curînd, omocromia nu avea o explicație științifică. Recent, biologii au dovedit că mecanismul adaptării culorii animalului la aceea a mediului, este datorit unor hormoni. Aceștia, secretați de hipofiză, mica glandă de la baza creierului, intervin asupra unor celule speciale din pielea animalelor. În piele, există o serie de celule cu un conținut colorat, numite cromatociste care se pot mișca, mări sau micșora. În unele cromatociste există pigmenți negri, în altele, ca la cameleon, celulele sînt divers colorate. Fiecare grup de celule putînd da o altă culoare, toate aceste culori vor alcătui o multime de nuanțe.

Cînd aceste celule se măresc, pielea ia culoarea care îi corespunde; cînd ele se micșorează culoarea dispare.

STOMACURI DUPĂ... MĂSURĂ

În vorbirea obișnuită expresia „mînînca ca o păsărică" este folosită pentru a aprecia persoanele care consumă foarte puține alimente. Și totuși, vă vom demonstra că o pitulice, de pildă, mănîncă de 5 ori mai mult decît un elefant. Să facem un mic calcul aritmetic. Un elefant de mărime obișnuită cîntărește în medie 6000 kgr. După socoteala specialiștilor, el mănîncă în 24 de ore aproximativ 450 kgr, de furaje și alte alimente, ceea ce înseamnă cca. 13—14% din greutatea sa. În ce privește pitulicea, mănîncă insecte care reprezintă 70% din greutate. Care este explicația acestui paradox biologic? Dacă ținem seama de activitatea extraordinară a păsărilor care consumă o mare cantitate de căldură (temperatura lor normală este de 42°), totul ne va apărea limpede.

Alte animale își justifică apetitul lor exagerat prin necesitatea de a lupta contra frigului cu ajutorul alimentelor. Astfel, este cazul marilor mamifere marine, care avînd sîngele foarte cald și trăind într-un mediu aproape înghețat, trebuie să producă o mare cantitate de căldură internă. Membrii grupului științific de pe nava sovietică „Slava" au calculat că în stomacul unei balene nordice de 20 m. lungime se găseau peste 2 milioane de crevete. Dacă ținem seama că balena mănîncă aproape în permanență, ne putem imagina ce cifre astronomice reprezintă cantitatea de crevete înghițită de balenă într-o viață.

Orca, o specie de delfin care trăiește în mările nordului și atinge o lungime de 7—8 m., devorează cantități uriașe de animale. În stomacul ei s-au găsit 10—12 purcei de mare și 8—10 foci. Pentru a digera aceste mase enorme de carne, orca are mai multe stomacuri foarte complicate.

CURIOZITĂȚI ZOOLOGICE

● Ochii vulturilor cîntăresc de două ori mai mult decît creierul lor.

● Maimuța langur, din munții Himalaya, contrazice legea tuturor animalelor cățărătoare. Toate aceste animale au brațele mai lungi decît picioarele — doar langurul are picioarele mai lungi decît brațele.

● Firul de păianjen este atît de subțire încît cu unul care ar cîntări 450 gr. se poate înconjura Pămîntul la Ecuator. Dacă însă vom întinde firul pînă la cea mai apropiată stea din constelația Centaurului, el va cîntări... 500.000 de tone.

● Gîtul unei vrăbii cuprinde de două ori mai multe vertebre decît cel al girafei.

● Jumătate din greutatea unui porumbel este alcătuită din mușchi, pe care îi folosește pentru zbor.

● Nu orice sînge e roșu. La unele nevertebrate sîngele e galben (pigmentul are la bază sulf și fier și se numește clorocruosină, ca la insecte). La raci sîngele este de culoare albastru palid, iar la unele animale este chiar incolor.

● În secolul III î.e.n. Aristotel, „tatăl" tuturor științelor, a descris 450 de specii de animale. În secolul al XVIII-lea, Linné a descris 4000. În prima jumătate a secolului al XIX-lea se cunoșteau 48.000. Numărul acesta a crescut ,în jurul anului 1900, la 500.000. În prezent, zoologii numără 1.000.000 de specii. Dar n-am ajuns încă la sfîrșit!

● Lumina pe care o emană peștii în curs de putrezire este cauzată de o bacterie (Sarcina noctiluca). Astfel cadavrele animalelor marine, în special pești, dacă se udă cu apă sărată și se țin la o temperatură de aproximativ 10°C după 2 zile devin luminoase.

● Pasărea muscă este singura pasăre de pe glob care poate zbura înapoi.

● Broasca braziliană mușcă și latră întocmai ca un cîine.

● Multe specii de șerpi aud cu vîrful limbii, extrem de sensibil la cele mai mici vibrații sonore.

Cît trăiesc FIINȚELE?

Musculița efemeră	o zi
Cărăbușul	6 săptămîni
Fluturele	2 luni
Musca	3—4 luni
Țînțarul	6 luni
Furnica	1 an
Greerele	1 an
Albina	1 an
Iepurele	6—10 ani
Cîinele	10 ani
Vipera	10 ani
Privighetoarea	12 ani
Lupul	12—15 ani
Pisica	12—15 ani
Broasca	15 ani
Broasca rîioasă	20 ani
Boul	25 ani
Calul	20—25 ani
Vulturul	30 ani
Barza	35—40 ani
Cămila	35—40 ani
Urangutanul	40 ani
Ursul	50 ani
Corbul	80 ani
Știuca	100 ani
Crapul	100 ani
Morunul	100 ani
Elefantul	100 ani
Papagalul	100 ani
Broasca țestoasă	120 ani

Cît trăiesc PLANTELE?

Iedera	200 ani
Ulmul	3—400 ani
Acația	400 ani
Stejarul	4—500 ani
Molidul	800 ani
Teiul	500—1000 ani
Bradul	700—1200 ani
Tisa	2—3000 ani
Baobabul	2—5000 ani
Dracama	3—5000 ani

Aristizza Romanescu

Mariţa Teodorini

Clotilda Calfoglu-Ademolo

Chipuri de actriţe

din istoria teatrului romînesc

Prima romîncă urcată pe scenă a fost Maria Bogdănescu, *soţia unui serdar bucureştean. Pe scena de la Cişmeaua Roşie, Bogdăneasca apărea alături de elevii şcolii de la Sfîntul Sava, instruiţi de inimosul* Costache Aristia, *înzestrat poet şi actor, unul dintre fruntaşii mişcării eteriste pentru independenţa Greciei. De atunci, de la spectacolele din anii 1819—21, a trecut aproape un veac şi jumătate, în care timp s-a dezvoltat arta teatrală romînească, ilustrată nu odată de actriţe de mare talent. Să spicuim, în fugă, cîteva nume — unele de mult şi pe nedrept uitate — ale înaintaşilor teatrului de azi, actriţe care au muncit în vremuri grele pentru arta originală, dăruindu-se cu pasiune scenei romîneşti.*

Să începem cu cele trei surori Stavrescu *care au făcut parte din garda de ctitori ai Teatrului Naţional craiovean. Originare din Tîrgu Jiu, cele trei tinere iubitoare de teatru,* Raluca, Mariţa şi Paulina *sînt aduse pe scenă de* Costache Mihăilescu, *cel dintîi conducător al teatrului din Craiova, în 1850. Talentate şi frumoase, surorile Stavrescu cîştigă dintru început simpatia publicului, ba chiar reuşesc să farmece peste măsură pe cîţiva ofiţeri tariştii aflaţi la Craiova în timpul războiului Crimeei, care după premiera cu „Mila lui Dumnezeu" vor să le ia cu ei pînă la Sevastopol. Surorile refuză, preferînd să se dedice şi pe mai departe teatrului. Raluca Stavrescu, măritată apoi cu actorul* Ion Vlădicescu, *a excelat în rolurile de temperament, cu timbrul puternic al vocii şi expresivitatea ochilor ei mari şi negri, în vreme ce frumoasa ei soră blondă, Mariţa, devenită Teodorini prin căsătoria cu actorul Teodor Teodorini, strălucit interpret al rolurilor de melodramă ale vremii, va prelua după nefericitul sfîrşit al soţului ei, direcţia teatrului oltean, pe care-l va conduce cu energie şi pricepere timp de aproape două decenii. Cea de-a treia soră, Paulina, se retrage de timpuriu din teatru, după ce prin căsătoria cu actorul* Costache Dimitriadi *dă viaţă aceleia care va fi neîntrecuta* Aristizza Romanescu.

Pe vremea cînd la Craiova se afirmau surorile Stavrescu, revenea în ţară, pentru a se dedica teatrului, o fostă elevă a lui Eliade şi Aristia care mai jucase pe scena Teatrului Mare din Bucureşti prin 1834—36, roluri însemnate atît în tragedie cît şi în comedie. Pe atunci, la debut, adolescenta plină de talent se numea Frosa Vlasto, dar în curînd, publicul romînesc avea s-o cunoască sub numele de Eufrosina Popescu, *iar melomanii din ţările apusene sub pseudonimul de „contesa de Marcolini". Căci Eufrosina Popescu a triumfat pe scenele lirice din Italia, Franţa şi Germania, pentru a se înapoia la teatrul de proză*

bucureștean, sub directoratul lui C.A. Rosetti în 1859—60, susținînd rolurile principale din mai toate tragediile, melodramele și comediile de salon ale timpului. Farmecul din tinerețe al Frosei Popescu l-a atras și pe Nicolae Bălcescu, actrița fiind — pare-se — unica mare dragoste a scriitorului patriot.

O altă actriță, care a avut o strălucită carieră în epoca de pionierat a teatrului românesc e Matilda Major, o ardeleancă, care devine soția și partenera marelui Mihail Pascaly. Un fizic minunat și o voință de fier fac din Matilda Pascaly interpreta desăvîrșită a ingenuelor dramatice din Schiller și Shakespeare, Luise Miller sau Ofelia, grația și candoarea păstrîndu-le pînă la maturitate. Un accident tragic — o cădere de la o mare înălțime, în scenă, pe cînd juca rolul unui înger într-o melodramă de Dumas — încheie brutal viața și cariera în plină desfășurare a Matildei Pascaly prima interpretă a Vidrei din cunoscuta dramă istorică a lui Hașdeu.

Aceleiași generații îi aparține și Frosa Sarandy, eleva lui Millo și Pascaly, excelentă actriță de comedie, interpreta a sute de roluri, în cei peste 30 de ani de activitate scenică. Plină de siguranță pe scenă și în viață, aplaudată de Eminescu pentru interpretarea dată rolului primăriței din „Revizorul" lui Gogol, Frosa Sarandy a știut să se mlădieze, de-alungul carierei, pentru a trece de la fermecătoarele cochete, la rolurile de duenă din melodrame, ca Frochard din „Cele două orfeline" sau la grotesca întruchipare a Chiriței lui Alecsandri, dovedindu-se în orice gen de rol la fel de adecuată.

Caliopi Caragiali, soția lui Luca și mama vitregă a marelui nostru dramaturg Ion Luca Caragiale, a fost și ea una dintre primele actrițe ale scenei românești, înzestrată cu o voce foarte plăcută și după cît se spune, extrem de frumoasă. Fiind însă neștiutoare de carte, ea învăța rolurile cu cei doi cumnați actori, Costache și Iorgu Caragiali, excelînd în personajele din comedii și vodeviluri. Îmbătrînind, actrița e nevoită să se retragă din teatru, ducînd o cumplit de mizeră existență, și murind, uitată de toți, într-un azil.

O bogată carieră, în care nesfîrșite peregrinări prin orașele țării și peste hotare n-au reușit să frîngă uriașa forță dramatică, a avut și Fany Tardini, italiancă de origine, venită în țară de foarte tînără și începînd să joace, ca amatoare, la Galați. Descoperită de Costache Caragiali, Fany Tardini va deveni partenera acestuia și apoi a lui Pascaly, dovedind mari aptitudini pentru rolurile de eroină tragică. Devenind, împreună cu frații Alecu și Ion Vlădicescu, directoarea unei trupe proprii, actrița va prilejui elevului Eminescu primul contact cu teatrul, cu ocazia unui turneu prin țară, pentru ca apoi viitorul geniu al poeziei noastre să fie chiar angajat sufler în trupa ei. Eroinele lui Hugo și Dumas, ca și rolurile din piesele lui Alecsandri, oferă interpretei nenumărate realizări, de-a lungul a peste jumătate veac de teatru, pentru a se stinge și ea, bătrînă și uitată, pradă mizeriei, aproape cerșetoare, la începutul secolului nostru.

Matei Millo descoperă la o fetiță plăpîndă de 11 ani, daruri pentru teatru și o angajează pentru un rolișor de înger din „Baba-Hîrca". Micuța debutantă va parcurge, în patru decenii, o gamă vastă de roluri, de la fetițe la adolescente și apoi la cochete, eroine și în fine compoziții comice, aplaudată de spectatori și lăudată de gazetari, care o alintau cu familiarul diminutiv „demoazela Mărioara" pe cea care și-a înscris numele în cartea de aur a scenei românești: Maria Vasilescu, actriță plină de distincție, inteligentă, capabilă să emoționeze sala în rolurile din melodramele sumbre ale repertoriului veacului trecut.

O altă stea a aceleiași epoci, nespus de frumoasă, a fost Anicuța Popescu, soția lui Grigore Manolescu. Anicuța Popescu a adus pe scena românească știința spunerii versurilor și priceperea nuanțării unui rol, strădania ei fiind compensată adesea cu elogiile spectatorilor. Creatoare a „Zîței" din „O noapte furtunoasă", ca și a Ofeliei din „Hamlet", Anicuța Popescu a fost însă eclipsată de Aristizza. Trăind și o dureroasă dramă familială, Anicuța Popescu părăsește scena cu mult mai devreme decît îi permiteau resursele ei artistice, prelungind într-un trist anonimat, o viață curmată nefiresc, în plină strălucire.

Prezența pe scenele țării, la București sau Iași, ca și în numeroasele peregrinări, a Aristizzei Romanescu, a umbrit, cum era și firesc, pe mai toate actrițele timpului ei. Fără a avea farmecul fizic al actrițelor despre care am pomenit mai sus, inegalabila Getta din „Fîntîna Blanduziei" înlocuia frumusețea cu o sensibilitate și un freamăt interior covîrșitor, la care se adăuga o voce minunată, care vrăjea publicul. Cu o gamă de posibilități de o întindere neobișnuită, a jucat peste 350 de roluri, de la Julietta lui Shakespeare pînă la Zoe Trahanache, sau de la Vidra din „Răzvan și Vidra" și Anca din „Năpasta" la subreta molierească Dorina din „Tartuffe" și chiar la rolul Mamzelle Nitouche din opereta lui Hérvé. Reușea să transmită fiorul tragic al ladyei Macbeth, tot așa cum știa să debiteze cu vervă un cuplet în revistă, dar rolurile în care era incomparabilă erau cele de ingenuă dramatică, pe care grație măestriei ei le-a putut juca și la o vîrstă înaintată, așa cum a fost, de pildă, cazul cu Julietta, Ofelia sau Getta, pe care le juca cu aceiași mare dăruire și cînd avea părul argintiu și vederea mult slăbită. Și cu toată gloria și dragostea cu care fusese înconjurată, nici Aristizza nu a fost scutită de zilele de restriște ale bătrîneții, în Romînia burghezo-moșierească nepăsătoare la suferințele și lipsurile oamenilor artei. „Ce grea povară

mi-e viața" scria ea într-o scrisoare, cu cîțiva ani înaintea morții, cînd ocîrmuirea îi acordase, după 40 de ani de muncă, o pensie mai mică decît cea obținută de o moașă comunală...

Un loc de frunte în teatrul românesc e ocupat de Agatha Bîrsescu, *perfectă interpretă a marilor roluri tragice din repertoriul clasic, ca „Medeea" sau „Fedra", „Sapho" sau „Magda" de Sudermann. Cariera Agathei Bîrsescu avea însă să se desfășoare mai mult în străinătate, actrița fiind angajată multe stagiuni în șir pe scenele germane și austriece, pentru ca spre sfîrșitul vieții, aproape sleită, să fie obligată, pentru ca să poată trăi, să joace rolișoare de mîna doua în farsele puse în scenă pe diferite scene particulare din București. Tot străinătății i-a fost dat să vadă desfășurîndu-se marele talent al unei alte romînce,* Maria Ventura, *strălucită interpretă a clasicilor francezi pe scena Comediei Franceze. Fiică a uneia dintre primele tragediene ale Naționalului bucureștean,* Franchette Vermont, *Maria Ventura a redat strălucirea eroinelor lui Racine și Corneille, punîndu-și totodată marea forță dramatică în slujba personajelor din dramele de bulevard ale repertoriului francez dintre cele două războaie. Jucînd ades și în țară, Ventura nu a neglijat opera dramaturgilor autohtoni, creînd cîteva roluri, admirabile, în piesele lui Al. Kirițescu și Mircea Ștefănescu.*

Dacă înșiruirea de mai sus, cu excepția primelor citate, a insistat mai mult în evocarea chipurilor de actrițe ale primei scene a țării, se cuvine să amintim și de personalitățile marcante ale teatrelor din Craiova și Iași, instituții teatrale la fel de vechi ca și cea a Capitalei.

Tot pe scena Naționalului craiovean au mai apărut trei surori, fiicele unui impresar de operă italian, maestrul Ademolo, *care se stabilește în acel oraș prin 1871.* Adelina, Eugenia *și* Clotilda Ademolo *aveau să înscrie pagini de glorie în istoria artei interpretative românești, atît pe scena olteană cît și în trupele de turneu pe care le-au condus primele două, alături de soții lor* Theodor Popescu *și respectiv* Al. Marinescu. *Femei culte, Adelina Popescu și Eugenia Marinescu au păsit, cu egală siguranță, și în dramă și în vodevil sau operetă în vreme ce Clotilda, devenită* Calfoglu, *rămîne credincioasă scenei craiovene, interpretînd mai ales roluri de femei mîndre, voluntare, care conveneau de minune temperamentului ei vulcanic. Tot la Craiova a cîștigat binemeritați lauri* Mya Theodorescu, *plină de feminitate în Neera din „Fîntîna Blanduziei" sau înfricoșetoarea Frochard în „Două orfeline", roluri diametral opuse în care a jucat în cei peste 40 de ani de carieră.*

Scena ieșană a cunoscut, în cei aproape 150 de ani de existență, numeroase personalități artistice feminine, începînd cu Șmaranda Merișescu, *specializată în roluri de comedie și vodevil, cea care avea să urmeze lui Millo în rolul Coanei Chirița;* Sterianca, *măritată cu actorul francez* Mace, *actriță care a întruchipat pentru prima oară numeroase personaje din teatrul lui Alecsandri, ca Zamfira din „Piatra din casă" ori Gafița Rosmarinovici, pentru a deține, totodată, și roluri de cochetă din drama hugoliană (Tisbe din „Angelo, tiranul Padovei", etc.);* Langhina, *actriță și cîntăreață, care a jucat în piesele lui Asachi, fiind apoi partenera lui Costache Caragiale în melodrame. Acestor trei actrițe de frunte de la mijlocul veacului trecut, li s-au adăugat mai tîrziu* Gabriela Negroni, *soția talentatului actor* Neculai Luchian, *fermecătoare ingenuă dramatică și comică, cea dintîi Luluță din „Chirița", și mai tîrziu* Athena Georgescu, *o excelentă realizatoare a „Vetei" din „O noapte furtunoasă".*

Radu MIRON

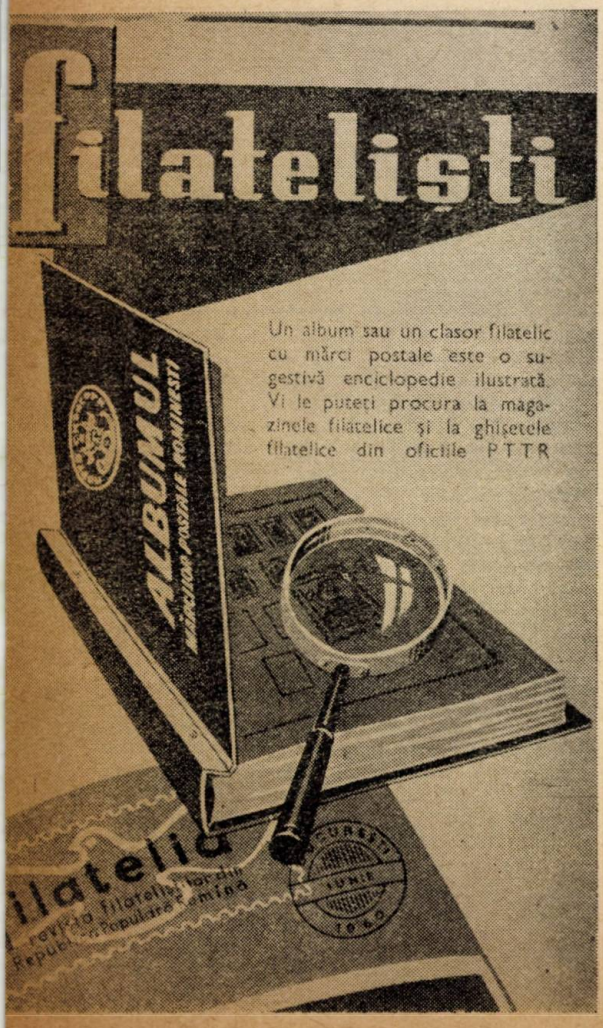

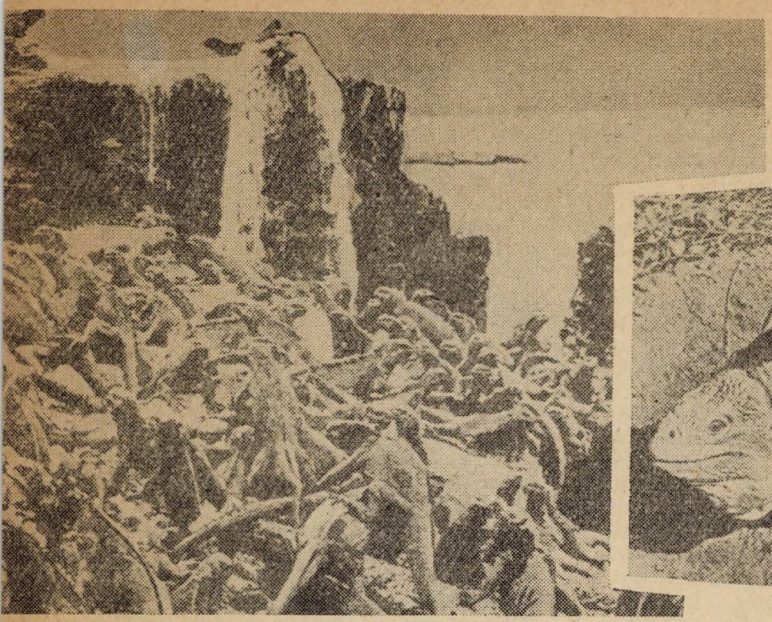

UN MUZEU DE ISTORIE NATURALĂ ÎN MIJLOCUL OCEANULUI

Arhipelagul Galapagos

Pe bordul vasului englez „Beagle", care pornea în 1831 într-o călătorie în jurul lumii, s-a îmbarcat în calitate de naturalist și tînărul cercetător Charles Darwin. Călătoria pe acest vas a fost hotărîtoare pentru formarea concepțiilor evoluționiste, pe care marele naturalist englez le-a exprimat în celebra lui operă „Originea speciilor".

În America de Sud, de pildă, Darwin a observat că fosilele unor vertebrate au o structură mai simplă decît urmașii lor actuali din aceleași regiuni. Aceasta l-a făcut pe Darwin să ajungă la concluzia că animalele respective au evoluat și nu au rămas la forma inițială cum pretindeau adepții teoriei creaționiste (a creării lumii de către dumnezeu).

La 7 septembrie 1835, micul bric englez „Beagle" părăsește țărmurile Americii de Sud. Plecînd din portul Callao, vasul se îndreaptă spre insulele Galapagos, situate la apus de statul Ecuador, unde ajunge la 15 septembrie.

Iată cîteva fragmente din însemnările lui Darwin asupra acestor insule din Pacific:

23 septembrie 1835: „... Prin păduri umblă mulți porci și capre sălbatice, dar hrana principală a populației o constituie broaștele țestoase. Firește că numărul lor a scăzut mult, dar oamenii încă pot să-și asigure hrana pentru o săptămînă, vînînd numai două zile. Se spune că altădată vasele care treceau pe aici luau cu ele pînă la 700 de broaște țestoase deodată.

Într-adevăr, una din caracteristicile cele mai importante ale insulelor o constituie prezența acestor broaște gigante. În secolul al XVI-lea, navigatorii spanioli fiind impresionați de numărul mare al acestor animale, au dat insulelor numele de „Insulas de los Galapagos" (insulele broaștelor țestoase). Mult timp insulele au fost foarte des vizitate de pescari și vînători de balene, în special cu scopul de a prinde broaștele țestoase uriașe, care sînt foarte gustoase!"

Mai departe Darwin scrie:

8 octombrie 1835: „Istoria naturală a acestor insule este deosebit de interesantă. Cele mai multe din animalele existente

nu se mai întîlnesc nicăieri altundeva, deşi arată o înrudire pronunţată cu speciile din America de Sud. Arhipelagul este astfel o mică lume în sine, care pune probleme din cele mai ciudate asupra originii vieţii pe pămînt şi a evoluţiei vieţuitoarelor".

Fauna insulelor Galapagos a constituit pentru Darwin un bogat material documentar în sprijinul teoriilor sale. Iată ce va scrie el mai tîrziu în „Autobiografia" sa:

„În timpul călătoriei lui „Beagle" am fost surprins de ordinea în care animale foarte înrudite între ele se înlocuiesc unele pe altele, pe măsură ce înaintam spre sud. De asemenea, m-a interesat caracterul sud-american al celor mai multe specii din insulele Galapagos şi mai ales deosebirile discrete dintre ele pe fiecare din insulele arhipelagului. Era deci evident că aceste fapte, ca şi multe altele, nu se pot explica decît prin presupunerea că speciile se modifică treptat, pe insulele Galapagos existînd unele animale primitive cu rude mai evoluate în America".

Darwin a atras atenţia pentru prima oară întregii lumi asupra interesului ştiinţific excepţional pe care îl prezintă insulele Galapagos. Să facem împreună o călătorie pe aceste insule celebre.

Mai întîi, cîteva date istorico-geografice: Insulele Galapagos au fost descoperite în 1535 de episcopul spaniol Tomasi de Ferlanga, care navigînd din Panama în Peru cu o corabie, a fost împins de curenţi spre aceste insule. Ele au mai fost „redescoperite" apoi de mai multe ori. Pe la 1830 republica Ecuador a declarat aceste insule ca aparţinîndu-i şi a început să trimită acolo soldaţii revoltaţi şi pe criminali.

Arhipelagul Galapagos este situat în dreptul ecuatorului, la mii de kilometri de continentul sud-american. Cele 12 insule ale arhipelagului alcătuiesc cel mai izolat grup de insule din Oceanul Pacific. Suprafaţa lor totală este de 7640 kmp. Populaţia este formată din coloniști veniţi din Ecuador.

Din depărtare, insulele apar ca un şir de coloane de fum în mijlocul oceanului. Sînt „cărţile de vizită" ale acestor insule vulcanice. Arhipelagul numără aproape 2000 de cratere, dintre care multe fumegă încă. Solul insulelor e format din lavă, ridicîndu-se pînă la 1600 m deasupra nivelului mării. Priveliştea e plină de contraste: largi brazde strălucitoare, crăpături adînci şi colţuri de vegetaţie luxuriantă! În jurul vulcanilor există raze de lavă, văile de scurgere a celor mai recente erupţii, care seamănă cu tentaculele unei hidre pietrificate.

Dar cum arată vestitele broaşte ţestoase? Iată un exemplar care are cel puţin 300 de kilograme. Are o carapace foarte groasă, din care se pot confecţiona ligheane şi obiecte de uz casnic. Carnea lor se consumă proaspătă sau sărată, iar din grăsimea lor se obţine un ulei foarte bun. Broaştele ţestoase sînt un grup de animale înfloritor astăzi. În fauna actuală a globului se numără vreo 400 de specii de broaşte ţestoase, dar cele mai mari şi mai „bătrîne" locuiesc aici.

Insulele Galapagos sînt însă interesante mai ales prin „fosilele vii" care trăiesc aci. Ca toate marile insule izolate, cum sînt şi Australia sau Madagascarul, acest arhipelag este un adevărat muzeu de animale ale trecutului, din oricare altă parte. Se găsesc astfel şopîrle uriaşe (iguani) lungi de 2 metri şi tot atît de groase ca omul, care trăiesc pe coastele stîncoase şi în arbori. Sînt, de altfel, foarte strălucitor colorate în bleu, verde şi galben. Localnicii le consumă cu plăcere carnea şi ouăle uriaşe. Un alt gen de reptile este, de asemenea, o „fosilă vie", fiind rudă bună cu iguanul.

Fiecare insulă a arhipelagului e locuită de animale cu caractere proprii. Astfel, broaştele ţestoase, deşi par identice, băştinaşii afirmă că le pot preciza insula de origină după mărimea şi unele amănunte specifice. De pildă, pe insulele Charles şi Hood, ele au carapacea din faţă mai groasă şi răsfrîntă ca o şea, cele din insula James sînt mai rotunde, mai negre şi mai... gustoase ş.a.m.d.

Să lăsăm de o parte tîrîtoarele. Deasupra insulelor zboară o sumedenie de păsări. Toate prezintă curiozităţi interesante. Fregatele sînt păsări care trăiesc în toate regiunile marine, dar numai aci au un „maşot" polar, pe care nu te aştepţi să-l găseşti în acest ţinut arzător.

Sturzii „batjocoritori" sînt de asemeni specifici insulelor Galapagos. Se numesc astfel pentru că imită sunetele omeneşti ca şi papagalii. Sînt foarte blînzi şi pot fi prinşi foarte uşor cu şapca sau pălăria. Înainte vreme erau mai prietenoşi, dar oamenii i-au speriat omorîndu-i fără milă.

Aceeaşi soartă au avut-o, de altfel, multe alte rarităţi ale insulelor. Pentru a pune capăt acestei situaţii, anul acesta Organizaţia Naţiunilor Unite, de comun acord cu guvernul Ecuadorului, a luat o serie de măsuri. Insulele arhipelagului au fost decretate „muzeu de istorie naturală" interzicîndu-se uciderea speciilor rare. Pentru cinstirea memoriei lui Darwin se va alcătui aici şi o grădină zoologică cu animale primitive, „fosile vii", care va purta numele ilustrului naturalist.

Arhipelagul Galapagos va fi astfel, în curînd, primul muzeu de istorie naturală din lume, situat în mijlocul oceanului.

Iris ROMAN

ANECDOTICA

EROINELE LUI SHAKESPEARE... ŞI CALAMBURUL

Tradiţia vrea ca reprezentarea tragediilor shakespeariene pe scenele noastre să fi fost prilejul unor calambururi prilejuite de numele unora dintre eroinele marelui dramaturg.

Astfel, se spune că la o reprezentaţie cu „Othello", în scena finală, cînd maurul află că şi-a ucis soţia nevinovată şi exclamă disperat: „Desdemona, Desdemona", un şugubăţ din stal îi strigă tare, spre hazul tuturor: „Acum mai scoal-o din morţi, de-ţi dă mîna!

Sau cînd în tinereţe Agatha Bârsescu, mare tragediană, apăru pe scena Naţionalului în rolul Porţiei din „Negustătorul din Veneţia", cineva, plin de admiraţie pentru înfăţişarea actriţei, exclamă „Aşa o porţie mai zic şi eu!

Anecdota aceasta are şi o variantă hamletiană, fiindcă şi rolul nefericitei Ofelii se pretează la un calambur: „Aşa o felie mai zic şi eu!".

În fine, nici Viola din „A douăsprezecea noapte" n-a scăpat de calambur, mai ales că pe o scenă din provincie, în rolul delicatei eroine, juca o actriţă cam trecută, şi cu o voce gravă, ceea ce a dat prilej cuiva să izbucnească, în plin spectacol: „Păi asta nu-i violă, e contrabas!".

COLEGIALĂ

Celebrul compozitor italian Gioachinno Rossini, creatorul „Bărbierului din Sevilla", descifra într-o zi la pian o partitură într-o operă de Wagner, emiţînd nişte acorduri cacofonice şi exclamînd indignat:

— Sinistru! Insuportabil!

Un amic, apropiindu-se de pian, îi spuse:

— Dar bine, maestre, partitura e pusă pe dos!

— Ştiu, răspunse calm compozitorul. Am încercat şi pe cealaltă parte, dar e la fel de sinistră!

CALAMBURUL LUI HAŞDEU

Marele nostru savant şi scriitor Bogdan Petriceicu Haşdeu nu agreia de loc pe junimişti şi avea, în special, o părere foarte proastă despre Titu Maiorescu. Cînd află că şeful junimiştilor a fost numit ministru, se hotărî să-i trimită o scrisoare de felicitare. Firește, toţi cei care-i cunoşteau poziţia, fură extrem de miraţi. Numai destinatarul înţelese rostul scrisorii, cînd primi plicul. Căci pe plic, frumos caligrafiat, sta scris:

E.S.
Min.
Tit MAIORESCU

Adică „Excelenţei Sale Ministrului Tit Maiorescu în aparenţă, dar de fapt, printr-un strălucit calambur epigramatic, Haşdeu declara: E smintit Maiorescu!

O INDICAŢIE RIMATĂ

În 1872, în vreme ce se repeta la un teatru parizian reluarea dramei lui Hugo „Ruy Blas", autorul, care asista în sală la repetiţie, observă că interpreta reginei, renumita actriţă Sarah Bernardt, se instalează la un moment dat pe masă.

Un cavaler înăscut.

Acesta îi trimite, zmângălit la iuţeală, următorul distih:

O regină a Spaniei distinsă
şi frumoasă,
Niciînd nu îşi permite să şadă sus pe masă!

RĂZBUNARE...

Regretatul tenor de operetă Nicu Leonard povestea că într-o seară fusese invitat după spectacol, în casa unor parveniţi. După cină, care se prelungise mult după miezul nopţii, gazda, proaspăt deputat al partidului de guvernămînt, îl rugă pe tenor să cînte ceva. Cum lui Leonard nu-i plăcea să-şi plătească cu vocea masa, refuză, spunînd că e tîrziu şi că ar putea trezi din somn vecinii. La care doamna deputat replică prompt:

— Ei şi? Parcă ei n-au o javră de cîine care ne trezeşte cînd ne e somnul mai dulce?

PRETENŢIILE LUI VOLTAIRE

Se spune că fiind pe patul de moarte, ateul Voltaire nu acceptă în ruptul capului să-i fie adus un duhovnic. Cum însă cei din jur insistau mereu, într-un tîrziu, bătrînul scriitor îngădui ca în odaie să intre un preot, pe care-l întrebă, foarte ceremonios:

— Din partea cui veniţi?.

— Cum din partea cui? Din partea lui Dumnezeu!.

— Aşa? Atunci fiţi bun şi arătaţi-mi scrisorile de acreditare!

Şi preotul trebui să facă de îndată calea-ntoarsă.

DEFORMAŢIE PROFESIONALĂ

Un bogătaş parizian achiziţionase, pentru colecţia lui particulară, cîteva tablouri semnate de pictori celebri şi invită mai mulţi oameni de seamă să-i admire capodoperele. Printre ei se afla şi vestitul naturalist Cuvier, care se opri îndelung în faţa „Fecioarei cu peştele" de Rafael.

— Ce părere aveţi? îl întrebă, mîndru, proprietarul.

— Cred că e un peşte din familia crapilor, răspunse cu gravitate, omul de ştiinţă.

DIN GREŞALĂ

Într-o zi Goethe asculta plictisit o nesfîrşit de lungă tragedie în versuri, pe care i-o citea un autor fără talent. Deodată exclamă:

— Ia te uită, ce vers frumos! Cum naiba s-a rătăcit aici?

OLIMPIADA 1960 VĂZUTĂ

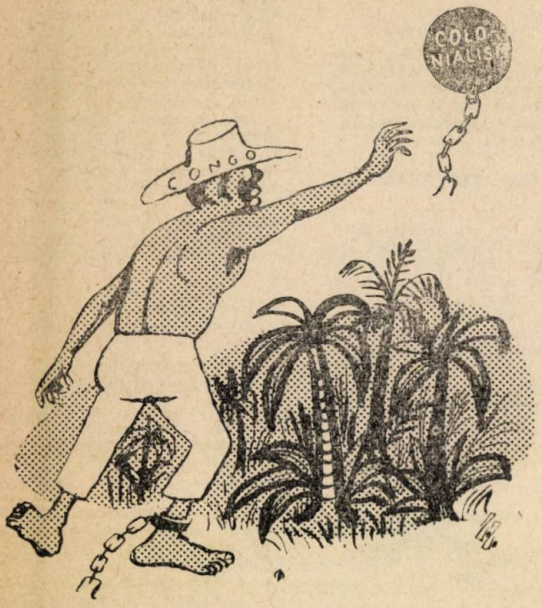

Popoarele africane au învățat să arunce ciocanul.

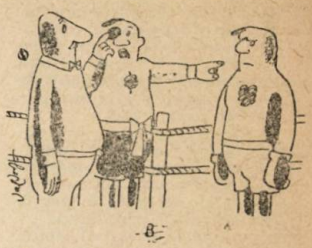

— Uite ce mi-a făcut, domnule arbitru!

Soția luptătorului mai slab îi vine în ajutor...

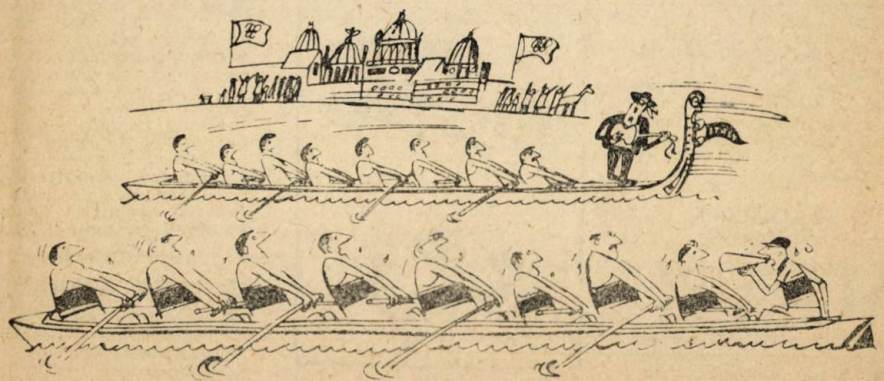

Cum ar fi concurat la canotaj echipa gondolierilor venețieni...

DE CARICATURIȘTII LUMII

Ștafeta olimpică — așa cum o văd popoarele libere

...Și cum o văd colonialiștii și uneltele lor

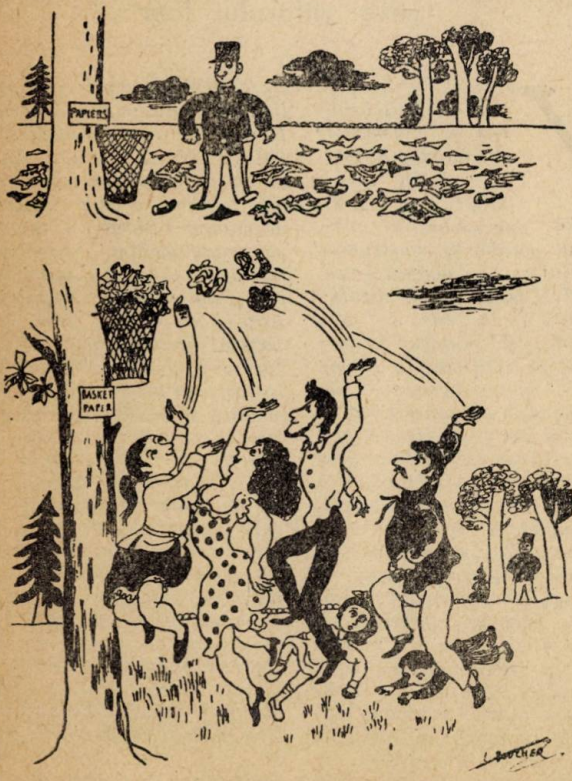

Polițistul a găsit mijlocul de a stimula disciplina vizitatorilor parcului...

— Ce-i cu ăsta?
— E favoritul la triplu-salt...

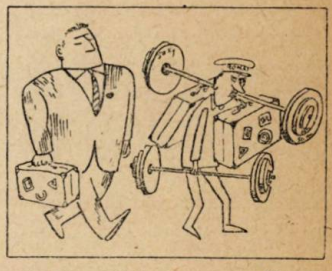

Halterofilul, în gara Roma

— Un moment, amice, să consult regulamentul

ICARUL viitorului

DORIȚI SĂ ZBURAȚI CU ARIPI VII?

● Spre realizarea mușchilor artificiali ● Membre „suplimentare" ● Perspectivele viitorului Icar

Vă amintiți de Dedal, celebrul arhitect și inventator din mitologia greacă? Artist desăvîrșit, arhitect, sculptor, inventator al pînzelor de corăbii și constructor al statuilor „ce păreau însuflețite", inginer al celebrului labirint, Dedal este, în același timp, și creatorul primelor „aripi artificiale". Aceste aripi — spune legenda — au fost montate pe umerii săi și ai fiului său Icar, fiind lipite cu ceară. Icar, ridicîndu-se prea sus, ceara s-a topit la căldura soarelui, aripile s-au dezlipit, iar purtătorul lor s-a înecat în Marea Egee, care de atunci se numește Marea Icariană.

Mitul lui Icar, care exprimă de fapt un străvechi vis al omenirii, tinde să prindă viață în zilele noastre, ca și alte multe năzuințe ale strămoșilor noștri. Savanții sovietici lucrează în prezent la realizarea mușchilor artificiali, care vor putea face posibilă în viitor înzestrarea omului cu aparate de zbor „vii".

Primul model biologic de mușchi artificiali a fost realizat în laborator încă din anul 1939, de către celebrul fiziolog Vladimir Enghelhardt. Dorința de a crea mușchi sintetici a pornit, în primul rînd, de la perspectivele economice ale folosirii acestor imitații de organe naturale. Într-adevăr, randamentul mușchilor este de 2—3 ori mai mare decît randamentul actualelor turbine cu aburi. Care este secretul acestei „forțe" atît de favorabile muncii omului? O importantă contribuție la descifrarea proceselor care se petrec în mușchi au adus-o fiziologii V. Enghelhardt și M. N. Liubimova. Cercetările lor au arătat că mușchiul posedă capacitatea de a transforma energia chimică în energie electrică. Substanța chimică de bază care participă la acest proces este miozina — o proteină musculară. Fibrele de miozină, în formă de spirale, se contractă asemenea strîngerii arcului în spirală. Mecanismul contractării, constînd în modificarea formei moleculelor de proteină, se produce prin forțe electrice. Mușchiul trebuie privit deci, ca un fel de mecanism electrodinamic.

Savantul sovietic Enghelhardt a creat în mod experimen-

tal un mușchi artificial format din fibre de miozină, care introdus în suc muscular fiert, se contracta puternic. În sucul muscular se aflau substanțele chimice specifice mușchiului: ATP (acidul adenilpirofosforic, clorură de potasiu și magneziu).

Realizarea mușchilor artificiali a înregistrat un nou progres prin studiile ce se fac în prezent asupra biopolimerilor. După cum se știe, polimerizarea este o reacție chimică extrem de interesantă, care dă o moleculă grea plecînd de la una ușoară. Acest fenomen a fost folosit cu mult succes de chimia modernă pentru crearea maselor plastice, denumite și polimeri sintetici. Dar și organismele vii se compun în general (dacă nu ținem cont de apă) din substanțe polimere, în special din proteine. Biopolimerii — polimerii de origină vegetală și animală — posedă însă o serie de proprietăți uimitoare, care pînă în prezent nu puteau fi realizate la polimerii sintetici. Recent, un grup de savanți sovietici în frunte cu fiziologul Kacialski, a obținut pentru prima oară un biopolimer sintetic, care reproduce acțiunea fibrelor musculare.

Acționarea acestor biopolimeri sintetici cu ajutorul biocurenților existenți în organismul uman, a dat unor savanți sovietici posibilitatea să creeze de pe acum „membre" de natură biofizică. *Este cunoscută astfel mîna artificială realizată de ing. Breido și dr. Gurfinkel care execută orice comenzi date de creier. „Mîna" executată din material plastic și metal este în legătură cu o brățară pe care o poartă experimentatorul. Acesta, fără să miște nici un deget, comandă mîinii artificiale orice mișcare și aceasta o execută; apucă obiecte, sparge nuci, bate cu pumnul în masă.*

Apare astfel ca posibilă realizarea unor „membre artificiale", la care lucrează în prezent mulți savanți sovietici, printre care A. E. Kobrinski, A. I. Sîsin, I. T. Iakobzon și alții. Muzicianul cu „șase mîini", care cînta simultan la pian, acordeon și chitară, din povestirea științifico-fantastică a scriitorului Gleb Anfilov, va deveni astfel, în curînd, realitate.

Mîinile suplimentare acționate de biocurenții electrici existenți în organismul uman, vor rezolva o serie de probleme importante în tehnica și industria modernă. Ele vor putea lucra la distanță în locuri primejdioase, laboratoare de izotopi radioactivi, în leatiscafuri submarine și chiar pe navele cosmice. Totodată, cu ajutorul lor se vor putea înlocui cu proteze „vii" membrele unor bolnavi.

Astfel de proteze au și fost realizate de Institutul de chirurgie ortopedică din Moscova. Datorită lor, mulți invalizi chiar de ambele mîini și-au putut relua ocupațiile. Folosind dispozitive speciale pentru braț, antebraț, mîini sau degete, care pot fi prelungite la nevoie, invalizii pot executa cele mai complicate operații ca: prelucrarea lemnului și a metalului, sudura electrică, lucrări de zugrăvire, munci agricole. Au fost create de asemenea „aparate preluncitoare", adevărate „membre suplimentare" care ușurează munca invalizilor pictori, fotografi, oameni care lucrează la mașini de calculat, de scris, care folosesc rigle de calcul etc.

În sfîrșit, perspective uimitoare se deschid prin folosirea biocurenților și a biopolimerilor pentru realizarea aripilor artificiale. Acestea vor funcționa după principiul mușchilor naturali. Alimentate cu o soluție chimică specială, asemănătoare cu cea din sucul muscular, aripile vii vor putea ridica pe om în văzduh, supunîndu-se semnalelor emise de biocurenții creierului omenesc. Realizarea experimentală a acestor aripi a fost de pe acum efectuată. Singura mare dificultate este, după părerea savanților sovietici, educarea creierului pentru folosirea lor și educarea voinței pentru încredere deplină în comandarea mișcărilor.

Zborul cu aripi „vii" este deci pe cale să devină o realitate.

E. ROȘIANU

ȘTIAȚI CĂ...

... Mihail Sadoveanu, covîrșitoarea personalitate a scrisului românesc contemporan, a vrut, acum aproape șase decenii, să devină actor, urmînd chiar și cursurile „Academiei Stoenescu", o școală particulară de artă dramatică din București, unde au fost elevi, printre alții și G. Storin, A. Mihalescu, Nae Ciucurette etc.?

... prima traducătoare a teatrului lui I.L. Caragiale în limba germană a fost Mitte Kremnitz, una din muzele lui Eminescu? „Năpasta", în traducerea ei, s-a jucat pentru prima dată în străinătate în *1918*, la teatrul din Magdeburg?

... acum *30* de ani, pe scena Naționalului bucureștean, rolul lui Hlestakov din „Revizorul" a fost deținut de George Calboreanu?

... cea dintîi interpretă a rolului Anetei Duduleanu din „Gaițele" de Al. Kiritescu a fost Lucia Sturza Bulandra, pentru ca apoi rolul să fie reluat de Sonia Cluceru?

... actorul Iancu Petrescu, creatorul personajului lui Zaharia Trahanache din „O scrisoare pierdută", a interpretat acest rol timp de *46* de ani, de la premiera din *1884* și pînă în *1930*?

... cea dintîi femeie care a urcat pe scenă pentru a interpreta un rol a fost o tînără din orășelul francez Metz, Catherine Banduiche, în *1416*? Ea a jucat cu atîta talent rolul Sfintei Caterina dintr-un mister medieval, încît a fost cerută în căsătorie de numeroși spectatori.

... acum cincizeci de ani, în filmul mut „Amorul fatal", turnat de operatorul olandez Debout la București, rolurile principale au fost deținute de Lucia Sturza Bulandra și Tony Bulandra?

... cea dintîi revistă jucată la București se datorește lui Matei Millo? E vorba de „Apele de la Văcărești" pe care a scris-o și a reprezentat-o în *1873*, la sala Bossel.

... marele actor de revistă Constantin Tănase și-a dat producția în ultimul an de conservator, cu rolul lui Cațavencu din „O scrisoare pierdută"?

Agregate frigorifere ermetice

Vitrină frigoriferă deschisă pentru autodeservire tip VFDA-3-200

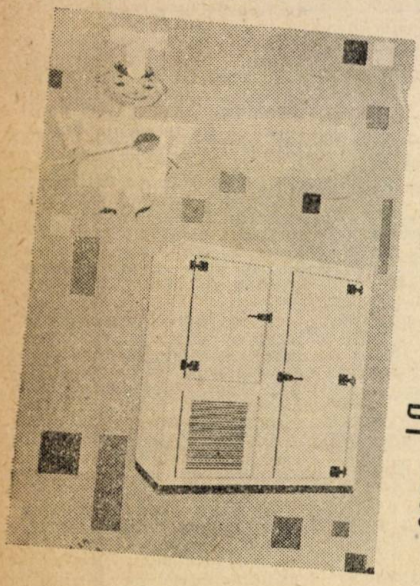

Dulap frigorifer tip DF-1200

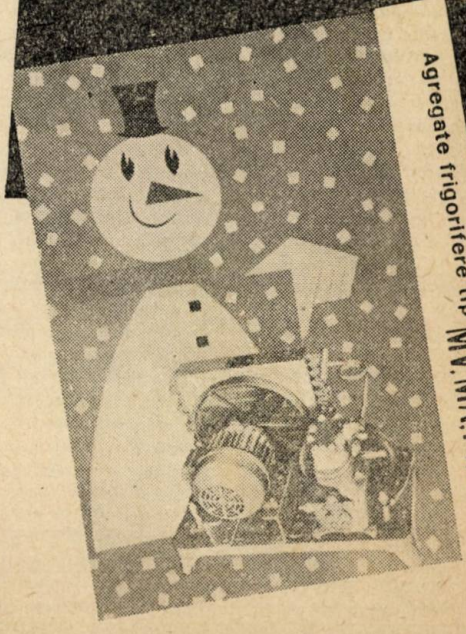

Agregate frigorifere tip MV.MA.FV.FA

MINISTERUL COMERȚULUI

FRIGOCOM

Intreprindere Industrială de Stat

București, str. Sergent Nuțu Ioan Nr. 2

Telefon 13.56.55 - 13.22.56 - 15.73.50

Produce și livrează

AGREGATE ȘI SPAȚII FRIGORIFERE DE TIP COMERCIAL

UMOR

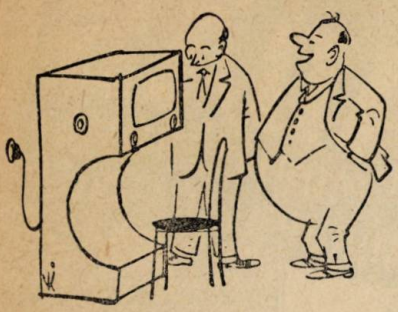

Model special de televizor pentru miopii cu burtă...

Pianistul descifrează notele piesei „Humoreska", de Dvorak...

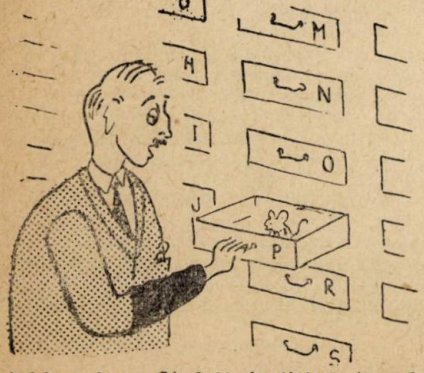

Arhivarul : — *Ciudat! Ar fi trebuit să-l găsesc la litera* **Ş!**

Originea unor denumiri geografice

Originea denumirii majorităţii statelor de pe glob poate fi găsită în trecutul îndepărtat şi este legată în general de condiţiile istorico-sociale, geografice, tradiţiile şi legendele caracteristice fiecărui popor.

Astfel, numele francezilor este de origină germană şi se trage de la franci. Francii, care locuiau în vechime pe valea inferioară a Rinului, au supus cu timpul Galia. Vechea populaţie galică era mult mai numeroasă, absorbind pe franci, dar numele poporului francez a rămas legat de micul popor franc.

Albania poartă un nume latin. Romanii denumeau „Albaneuses" poporul care locuia această regiune, în întregime „albă" din cauza stîncilor calcaroase şi a munţilor acoperiţi de zăpadă. Numele albanez al ţării este „Shqiptera", ceea ce înseamnă „pămîntul vulturilor".

Istoria bogată în lupte a determinat numele semiţiei celtice din care s-a format cu timpul poporul belgian. Aceasta era o semiţie de „beligeranţi", de „războinici" şi datorită acestui caracter numele s-a extins asupra întregului popor.

Multe ţări poartă denumirea unor oraşe. Portugalia îşi datoreşte numele oraşului Portus Cale, cea mai importantă cetate de pe timpul lui Ferdinand de Castilia. Ecuador, statul sud-american, este denumit astfel după numele capitalei, care la rîndul ei poartă acest nume pentru că este străbătută de linia Ecuatorului. Venezuela înseamnă în limba spaniolă „Mica Veneţie". Acest nume i-a fost dat în 1500 de către Amerigo Vespucci golfului Maracaibs, ale cărui canale construite de indieni pe piloni, îi aduceau aminte de cele din Veneţia.

Există de asemenea multe ţări şi oraşe care poartă numele unor persoane. Columbia a fost botezată astfel spre a cinsti pe Columb, descoperitorul Americii. Bolivia poartă numele eroului luptelor pentru independenţa statelor sud-americane Simon Bolivar. Foarte multe oraşe poartă de asemenea nume de persoane. Citäm printre cele mai cunoscute: Leningrad, Washington etc.

Adesea, denumirile geografice se datoresc unor întîmplări ciudate. Astfel Stuttgart, un mare oraş din Germania, înseamnă în limba germană „grădina iepelor". Denumirea vine de la o crescătorie de cai care exista într-un trecut îndepărtat pe locul unde s-a ridicat apoi urbea. Brazilia, poartă numele unui arbore, denumit de vechii indieni „ibiratipunga", răspîndit pe o suprafaţă mare în apropierea Amazonului.

Istoria numelui Japoniei este şi ea foarte interesantă. „Naşii" acestui nume au fost chinezii care denumeau ţara vecină la est cu a lor „Ţara dinspre Răsăritul Soarelui". „Soare" este echivalent în chineză cu gi, „răsărit", pen, iar „ţară", guă. Deci Gipenguă, sau cum spunea Marco Polo, Cipangu. După el, englezii au pronunţat Giapan (lăsînd pe guă = ţară, la o parte). De aci, francezii au făcut Japon, nume de unde provine şi romînescul Japonia.

PRIN TELEFON

pot fi transmise

telegrame

de la domiciliul Dv.

formînd:

în București — 17.19.19
11.18.90

în provincie — cerînd centralei telefonice «Serviciul de telefonarea telegramelor».

Cooperativa „SOARELE"

SEDIUL CENTRAL STRADA LIPSCANI, Nr. 57
TEL. 14.62.27

Confecționează, cu materialul cooperativei și al clientului, prin unitățile sale din cuprinsul raionului T. Vladimirescu:

— costume, rochii, taioare, pardesie, paltoane, balonzaide etc.

— lenjerie femei — corsete — sutiene;

— lengerie bărbați.

Casa de comenzi din Calea Călărașilor nr. 1 primește comenzi de confecțiuni pentru femei și bărbați, balonzaide, lenjerie femei, lenjerie pat, corsete, sutiene, mode femei, lenjerie bărbați, remaiaj.

— Unitatea specială din str. Lipscani nr. 32 execută trusouri cu plata imediat și cu plata în RATE

— Unitatea din Cal. Moșilor 27 preia de la domiciliul clienților, pentru călcat și mici reparațiuni, îmbrăcăminte bărbați și femei.

— ÎNCHIRIAZĂ PRIN UNITATEA din cal. Moșilor nr. 53 și b-dul Coșbuc nr. 4 costume negre, — rochii naylon, voaluri pentru diferite festivități — baluri etc.

— Cumpără prin unitatea din str. Bărăției nr. 43 îmbrăcăminte uzată.

— VINDE, prin aceiași unitate, îmbrăcăminte recondiționată.

Modelele prezentate DIN FIRE DE Relon sînt confecționate de întreprinderile „Adesgo" și „Tricotajul Roșu" BUCUREȘTI

SE GĂSESC DE VÎNZARE LA MAGAZINELE DE STAT

Sătenii,

PENTRU A PRIMI DESPĂGUBIRI MAI MARI ÎN CAZ DE DAUNĂ

ASIGURAȚI FACULTATIV BUNURILE DIN GOSPODĂRIE

LA ADAS

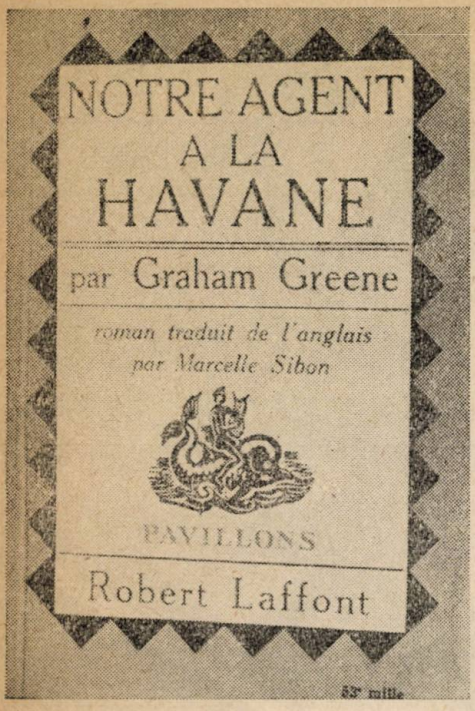

O puternică satiră antiimperialistă

GRAHAM GREENE ŞI ULTIMUL SĂU ROMAN

„AGENTUL NOSTRU LA HAVANA"

Cunoscut prin romanul său Americanul liniştit, *apărut în traducere românească, Graham Greene este unul dintre cei mai reprezentativi scriitori ai literaturii engleze contemporane.*

În anii războiului din Indochina pleacă pe front în calitate de corespondent. „Ziaristica îmi este necesară ca aerul. Pentru mine nu este o profesie, ci o condiţie de existenţă" *— declara scriitorul unui biograf surprins de întinderea preocupărilor lui. Acţiunea cărţii se petrece în Cuba, în timpul luptei de eliberare a poporului de sub jugul dictaturii lui Batista.*

◇ ◇ ◇

O CARTE povestită

Ne găsim la Havana, cu cîţiva ani în urmă. Mister Wormold, modest negustor de aspiratoare de praf, bea împreună cu vechiul său prieten, dr. Hasselbacher, tradiţionalul pahar de daiguiri. Lichiorul e amărui şi sorbit pe îndelete înainte ca fiecare să plece la treburile sale, goneşte parcă gîndurile negre.

Căci mr. Wormold are de ce să-şi facă gînduri negre. Treburile merg prost, clienţii se împuţinează de la zi la zi, iar Milly, fiica sa iubită şi răsfăţată, se întrece în cheltuieli. Abia ieri a adus acasă un întreg echipament de echitaţie. Şi-a cumpărat şi un armăsar, pe care îl ţine într-un grajd, la periferie. Toate astea costă lunar zeci şi sute de dolari. Acum, de cînd a rămas singur numai cu ea, Milly este singura bucurie a sufletului său chinuit şi pustiu. Wormold se gîndeşte că e aproape bătrîn, îşi aminteşte cum l-a părăsit soţia plecînd cu un altul şi furat de atîtea amintiri amare, se reîntoarce în prezent cu nestrămutata hotărîre de a face totul pentru ca măcar Milly să fie fericită.

Într-o asemenea dispoziţie are loc întîlnirea lui Wormold cu dl. Hawthorne, devenit pentru circumstanţă un pasionat amator de aspiratoare de praf. Acest domn, putem anticipa, n-avea nici o intenţie să devină clientul lui Wormold, în schimb dorea fierbinte să-l transforme pe acesta din urmă în... agentul său la Havana. Căci, s-o spunem de grabă, respectabilul domn Hawthorne era şeful „Intelligence Service"-ului pentru regiunea Caraibelor, în plină muncă de organizare a reţelei engleze de spionaj în Cuba, Jamaica etc.

Însă, în ce-l priveşte, nici Wormold n-avea de fel dorinţa să devină colaboratorul lui Hawthorne. Obişnuit cu o viaţă calmă, cinstit în toate actele sale, Wormold rămăsese la Havana o modestă figură de cetăţean

european, tocmai fiindcă „nu știa să prospere", adică nu prea se pricepea la afaceri, nu-i plăcea să înșele pe nimeni și nici să dea „lovituri" care pe alții îi îmbogățiseră peste noapte. Numai că în ultimul timp comerțul său mergea prost. În țară bătea un vînt de răzmeriță. Tiranul Batista și șeful poliției sale secrete, Seguna, torturau pe capete, ucideau fără scrupul, dar și fără rezultat...

În munții din provincia Oriente, Fidel Castro își pregătea trupele pentru o lovitură decisivă. Poporul o aștepta cu sufletul la gură și inima plină de speranțe. Cu toții, mic și mare, urau regimul lui Batista. Europenii, cîți erau, simțeau că se coace ceva și n-aveau chef să-și bage banii în aspiratoare. Cubanii, cu atît mai puțin. Și chiar dacă ar fi vrut, n-aveau cu ce să le cumpere. Mulți dintre ei erau săraci lipiți pămîntului.

Astfel încît nenumăratele și îndemînaticele insistențe ale domnului Hawthorne capătă în cele din urmă cîștig de cauză. Blîndul mister Wormold e recrutat ca agent al „Intelligence Service"-ului la Havana.

Numai că n-are nici un fel de pricepere pentru chestiunile de spionaj, e incapabil să facă vreun rău cuiva, iar chestiunile astea, de coduri, mesaje cifrate, interceptări de texte etc. îi dau teribile dureri de cap.

Ce te faci însă cu cei de la Londra, care vor mereu „veşti" și care, de bună seamă, nu-l plătesc pe degeaba... Wormold, pe de altă parte, e strîns cu ușa de tot felul de nevoi și datorii bănești. Nu-i rămîne decît o singură cale: să-și facă... datoria.

Și iată cum și-o face: în primul rînd capătă convingerea că dacă a încheiat murdarul tîrg cu Hawthorne măcar să o căpătuiască pe Milly, să-i asigure o dotă. Și cum pînă acum n-a avut mijloace să-i încropească o zestre, Wormold își creează o rețea imaginară de agenți, încasează în numele lor indemnizații onorabile și tot în numele lor trimite rapoarte fictive. Și încă ce rapoarte. Nimic, dar absolut nimic din ce transmite nu e adevărat. Cele mai fanteziste plăsmuiri sînt date drept fapte sigure. Bunăoară, desface în mare taină un aspirator de praf, îi schițează planul detaliat, îl transcrie pe hîrtie de calc și dă de știre celor de la „centru" că aparatura aceasta necunoscută e transportată prin păduri spre bazele din munți ale guvernului.

Birourile „Intelligence Service"-ului sînt încîntate, agentul din Havana face treabă bună. Se ia chiar hotărîrea ca să i se trimită din metropolă agenți de legătură și un radio telegrafist.

Cînd noii săi subordonați își fac apariția la Havana, primul în derută e însuși Wormold. S-a terminat cu rapoartele, cu agenți imaginari, cu traiul liniștit! Wormold intră într-o rețea de încurcături care îi zdruncină calmul britanic, îi omoară prietenul, doctorul Hasselbacher și îi pune în primejdie propria integritate fizică. Americanii, invidioși pe relatările lui Wormold, decid să-l lichideze și se folosesc de pretextul unui banchet ca să-l otrăvească. Wormold le dejoacă intențiile, dar sătul de „flirtul cu moartea" și — mai cu seamă — tot mai prins sufletește de Beatrice, tînăra secretară trimisă din Englitera să-l supravegheze, dă cărțile pe față.

Este, firește, rechemat, după ce ambasadorul englez la Havana, persoană cu totul „străină" de ocupațiile lui Wormold, dezamăgit de rezultatele derutante ale surprinzătoarei activități a acestuia, îi ceruse la rîndul său să se înapoieze în patrie.

Wormold se așteaptă la sancțiuni drastice. Vizita în birourile „Intelligence Service"-ului o privește ca pe o luare de contact cu iadul. Numai că cei de aici știu un lucru: dacă îl vor molesta sau îi vor face reproșuri, Wormold ar putea sesiza opinia publică și presa, ceea ce e de-a dreptul riscant. „Cei de pe stradă" — zice un colonel apoplectic de la serviciile de informații ale marinei — „trebuie să știe cît mai puține; e de ajuns că-și plătesc impozitele".

Deci, Wormold va fi, culmea ironiei, decorat pentru ce a făcut și menținut în servici. Însă nu e atît de prost să-și închipuie că nu va fi dat afară de îndată ce situația o va permite și că, după aceea, foștii săi șefi vor face totul ca să întîmpine dificultăți dintre cele mai serioase în tot ce va încerca să întreprindă. Bineînțeles, nici nu va mai putea să obțină, eventual, un alt pașaport.

Dar Wormold a devenit optimist. El înțelege, iubind-o și fiind iubit de Beatrice, că în viață ultimul cuvînt nu-l au banii. Și mai pricepe ceva, e drept, încă nu tocmai deslușit: că cei de la „Intelligence Service" sînt slabi dacă le-a fost teamă să se războiască cu dînsul și cu cei mulți care formează opinia publică, poporul britanic.

Își va alege o cale nouă de existență, cu un trai poate mai greu decît cel dinainte, dar va avea satisfacția să știe că peste ceea ce va întreprinde de acum încolo onestitatea și încrederea în viitor își vor pune pecetea.

Graham Greene deschide cu aceste ultime precizări o perspectivă mai puțin întunecată evoluției eroului său. Destinul lui Wormold intră într-o zodie nouă. Despărțirea de practicile spionajului și de lumea murdară a jocurilor de culise Wormold o resimte ca o victorie morală de preț. Ceea ce pentru cititorul occidental este nu numai un prilej de meditație, dar și o invitație tonică la condamnarea actualei politici a celor mai de seamă organe guvernamentale capitaliste, compromise nu numai în Cuba, dar și în multe alte puncte ale globului.

H. ZALIS

Ursul este o veche cunoștință a omului. El a apărut pe pămînt în era terțiară, înainte de ivirea omului. Ursul a fost, astfel, primul inamic și fără îndoială, prima victimă a omului primitiv. Totuși, știm foarte puține lucruri despre urs.

Mai întîi, de ce să spunem „urs"? Dacă există un singur fel de leu (din India pînă în Kenia), pretutindeni identic, nu există însă un singur tip de urs pe tot globul. Urșii diferă foarte mult între ei: ursul gigant din Alaska este cu totul deosebit de ursul mic din Malaezia, de ursul comun din Carpați sau de ursul alb polar.

Care este originea ursului? Savanții mai discută această problemă. Se pare că primii urși au avut drept strămoși cîinii, hienele sau chiar lupii. De la aceste animale ursul a moștenit unghiile lungi și tari și dantura de carnivor. Se complace foarte bine singur, în bîrlogul lui, iar cînd caută o „companie", o face sau pentru a se bate, sau pentru a-și face datoria față de urmași.

DE LA POL LA ECUATOR

Ursul negru, european, este animalul de talie mijlocie pe care îl puteam întîlni pînă de curînd și prin orașele noastre, dansînd la sunetul muzicii. Este ursul care trăiește în Uniunea Sovietică, Grecia, Italia, Germania, Spania și pretutindeni unde există regiuni muntoase și împădurite. Ursul european cîntărește în medie 200—350 kg. și măsoară 1,60—2 m. Culoarea sa este întotdeauna aceeași și nu există variațiuni decît în privința mărimii. Cea mai impresionantă mărime o ating urșii din Uniunea Sovietică, cei mai mici sînt urșii din Franța.

Deși au dinți de carnivori, toți urșii aceștia sînt vegetarieni, hrănindu-se cu fructe, zmeură, alune, mere, pere pădurețe, muguri vegetali, ciuperci, rădăcini, ghindă, gîr, insecte, miere, se delectează cu... furnici și toți sînt amatori de lapte, devenind carnivori numai la nevoie.

Se poate vorbi de un urs american? Se găsesc pe continentul Americii trei tipuri distincte: mai întîi ursul gri, marele „grizzli" al Munților Stîncoși, care atinge uneori 400 kg, măsurînd de la nas la coadă aproape 3 m. Este apoi ursul brun din California de nord, foarte asemănător urșilor europeni. În fine, micul urs negru, care cîntărește rareori mai mult de 200 kg., un urs drăguț, jucăuș, cu părul blanei scurt și lucios, care nu face rău nimănui, hrănindu-se în mod special cu miere.

Ursul tibetan, are culoarea cafelei cu lapte, cu reflexe albe, aproape argintii, care „poartă" în jurul gîtului, ca și urșii cenușii din Siria un „colier" de păr alb.

În fine, pentru a termina această trecere în revistă, să vorbim și despre cele două tipuri de urs complet opuse: ursul pitic al cocotierilor și ursul alb. Primul își are patria în Malaezia, Java, Sumatra, Borneo și este la fel de periculos ca un cîine de vînătoare.

Al doilea, ursul alb, ursul regiunilor polare, care se descurcă la fel de bine pe uscat ca și pe apă, înotînd ca o focă. Este cel mai voluminos urs, cîntărind peste o tonă și în același timp singurul în exclusivitate, carnivor. În meniul său figurează focele, păsările, peștii și vulpile.

PSIHOZA URSULUI

Care este psihoza ursului? Biologii care s-au ocupat cu această problemă, au cules cîteva date foarte interesante.

În stare sălbatică, afară de cazul cînd e rănit, ursul nu atacă pe om. Este adevărat că pînă în secolul al XVII-lea, pădurarii și locuitorii regiunilor muntoase vorbeau despre urs ca despre o bestie înfricoșătoare. Se pare însă că în timpurile noastre urșii de pe toate continentele au învățat să-l cunoască pe om și lăsîndu-și orgoliul la o parte, preferă să-i dea pace.

Există numeroase relatări despre pui de urs îmblînziți și hrăniți cu lapte la sînul femeilor, precum și întîmplări care dovedesc blîndețea urșilor. Astfel, Marcel Boulanger în cartea sa despre grădina zoologică din Londra, povestește pățania unei perechi de urși albi, evadată din cușcă. Femela a reintrat foarte curînd în cușcă. Masculul a pornit-o la plimbare prin aleile grădinii. Întîlnind un muncitor care ducea în spinare niște scînduri, acesta speriat a căzut jos, scîndurile producînd un zgomot puternic. Ursul, înspăimîntat, a pornit-o în galop spre cușcă în timp ce muncitorul nu-și reveni nici după o oră.

În ce privește dresarea lor, aceasta se bazează pe fenomenul reflexelor condiționate, descris de Pavlov.

Urșii sînt sensibili la muzică și asociind o melodie cu „operația" de dresaj, se formează un reflex condiționat care îi face să repete mișcările, ori de cîte ori aud melodia.

A. RAȚIU

Sărbătoarea vișinilor în Japonia

Una din cele mai frumoase sărbători populare din Japonia este sărbătoarea „Sakuriei" — adică a vișinilor. Trebuie să arătăm că în Japonia, există o specie anumită de vișin care nu dă roade, arborele fiind cultivat numai pentru florile sale minunate. Și încă o ciudățenie: florile vișinului japonez nu durează decît o săptămînă pe an. Această săptămînă din luna iulie, este sărbătorită de întregul popor. Toate străzile sînt atunci împodobite cu crengi pline de flori trandafirii de vișin și ramuri cu flori înflorite confecționate din hîrtie, de artiști pricepuți.

Tot în luna iulie, la 7 ale lunii, are loc în întreaga țară sărbătoarea tinereții, numită și ziua stelelor. *În această zi, copiii și tineretul taie bețe lungi de bambus, de care leagă apoi fășii mari de hîrtii multicolore. Pe aceste eșarfe sînt scrise cele mai frumoase poezii, cîntece vechi sau numele unor stele. În tot timpul zilei, tinerii umblă veseli pe străzi și pe uliți cu aceste bețe, iar odată cu venirea serii și apariția stelelor pe cer, hîrtiile sînt desprinse de pe bambus și lăsate să zboare ca un dar pentru aștrii de pe boltă.*

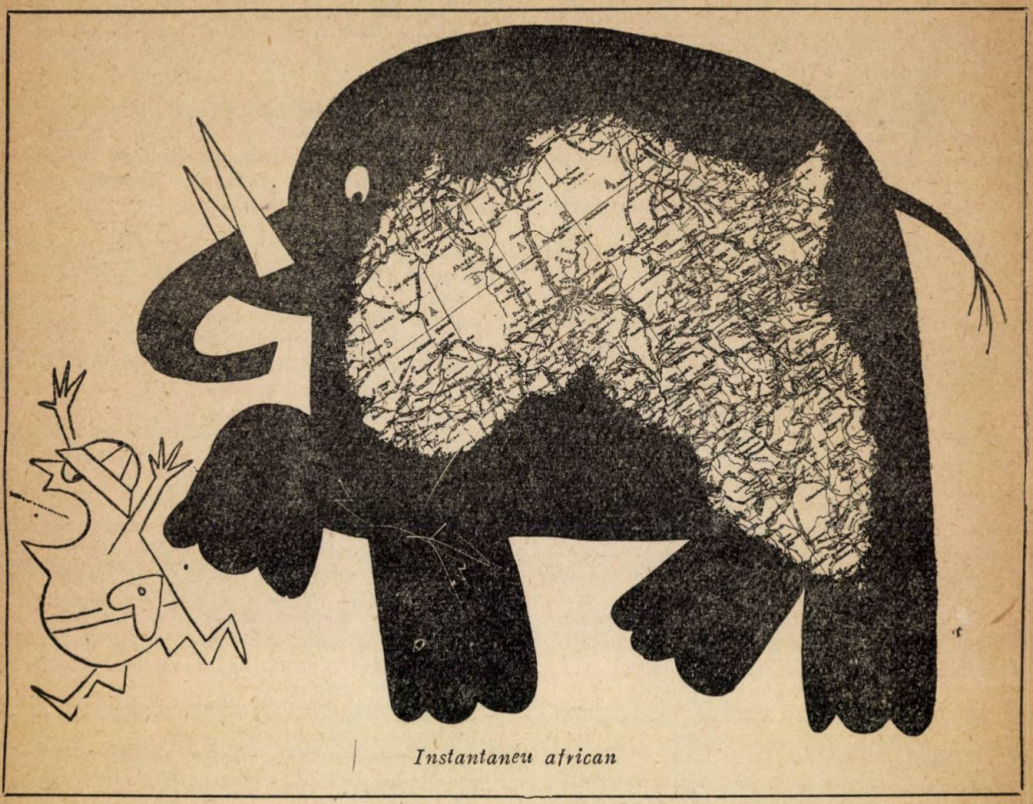

Instantaneu african

CURENTE ÎN ARTĂ

Expresionism

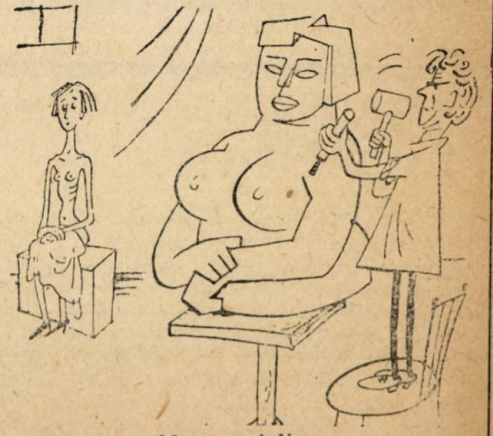

Monumentalism

MEDICINA pentru TOȚI

Frumusețea, moda, sănătatea

Frumosul generează emoții plăcute intense. Acest lucru se cunoaște prea bine. Ceea ce însă se cunoaște poate mai puțin este că emoțiile pozitive la vederea frumosului influențează puternic, prin intermediul efectului lor asupra sistemului nervos central, procesele fiziologice ale organismului omenesc. Astfel, se îmbunătățește irigarea sanguină a organelor interne, respirația devine mai profundă și regulată, se intensifică funcțiile secretorii, se modifică conținutul de zahăr din sînge, crește cantitatea de adrenalină etc.

O bună parte din modificările care au loc în corpul nostru sub influența emoțiilor se pot măsura destul de exact într-un laborator de fiziologie și biochimie. Ce am dori să rezulte din cele de mai sus? Că grija pentru corpul nostru trebuie înțeleasă nu numai sub aspectul curățeniei, îngrijirii igienice, ci și sub aspectul estetic, al frumuseții corporale. De altfel, între acestea două este o legătură directă.

Frumusețea poate fi dobîndită și întreținută numai în condițiile unei bune sănătăți a organismului. Organismul bolnav, avînd funcțiile tulburate, ajunge cu timpul să prezinte și modificări morfologice, atît interne cît și externe.

Dată fiind influența frumosului asupra organismului, mijloacele accesorii care înfrumusețează corpul omului

sînt de aceea alese nu numai ținînd seama de legile necesităților fiziologice, ci și de latura estetică.

Menținută într-un cadru decent, cuviincios și nedăunător sănătății — moda a fost și va fi în toate timpurile bine primită.

Ridicolul vine însă de acolo de unde linia modei este aplicată în mod mecanic. Un gît urît nu trebuie dezgolit, oricît ar fi decolteul de modern. Și astfel de exemple sînt desigur multe.

Cîteodată însă moda poate avea repercusiuni nefavorabile asupra organismului unor persoane. Așa sînt unele tipuri de pantofi pentru persoane cu picior plat, sau o fustă prea scurtă, cu un ciorap fin și desuuri sumare pe timp friguros pentru femeile cu unele afecțiuni ginecologice sau tulburări vasomotorii, sau anumite pieptănături la persoane cu părul rar sau firabil etc.

Despre unele aspecte de acest fel vrem să vorbim în paginile următoare, pentru a preveni îmbolnăvirile sau agravarea lor.

Vom vedea cum în unele cazuri aplicarea oarbă a modei poate dăuna sănătății omului.

Nu este în intenția noastră să speriem pe cineva și nici să discreditățm anumite deprinderi și obiceiuri moderne, o anumită toaletă sau coafură modernă. Vrem însă să informăm cititorii și mai ales cititoarele asupra posibilităților de îmbolnăvire existente dacă nu avem în vedere ocrotirea sănătății noastre.

De aceea socotim că nici nu este greșit să denumim aceste îmbolnăviri: „bolile modei".

PĂRUL... ÎN CULORILE CURCUBEULUI

Vopsitul părului în cele mai felurite culori a intrat de mult în uzul modei. Există multe substanţe colorante „inofensive", preparate în special din vegetale: frunza de nuc, foaia de ceapă, muşeţelul etc.

„Inofensive" sînt chiar unele substanţe chimice care conţin sulf şi plumb, dacă folosirea lor nu este prelungită şi dacă concomitent nu se folosesc alifii sau creme cosmetice ce conţin mercur.

Sînt foarte periculoase însă vopselele ce conţin ursol (parafenilendiamină). Acestea produc adesea o inflamare a pielii, însoţită de o congestie puternică, băşicuţe, jenă şi durere.

Deşi la vopsitul părului cu ursol contactul colorantului se face doar la nivelul pielii capului, reacţia cea mai puternică are loc la nivelul pielii sprîncenelor, frunţii şi a obrajilor. Aici pielea este deosebit de sensibilă.

În ţara noastră folosirea ursolului este interzisă. Totuşi am ţinut să vorbim despre aceasta pentru că la serviciile de dermatologie ale policlinicilor mai se prezintă astfel de cazuri.

Este bine de asemenea să se ştie că folosirea continuă, chiar a vopselelor de păr bazate pe vegetale sau a apei oxigenate, duce cu timpul la uscarea pielii capului şi a părului. În aceste cazuri, după cum se ştie, părul devine sfărîmicios şi lipsit de vitalitate.

„COADA DE CAL" ŞI... „ALOPECIA GROENLANDEZĂ"

Încă mai demult medicii au observat că la femeile care purtau coafuri bazate pe strîngerea părului, înodarea lui sau care îşi legau capul strîns în turban, basma, broboadă etc. părul devenea mai rar la locul de apăsare.

Cînd moda cerea părul lung, adunat în cosiţe care se încolăceau şi se legau deasupra capului, nu rareori la locul unde cosiţele apăsau asupra pielii capului părul se rărea.

În ultimii ani acest fenomen de rărire a părului se constată la femei şi chiar la fetele tinere, care au împrumutat coafura „coadă de cal". Această pieptănătură de fapt nu este prea nouă, fiind răspîndită încă de mult în unele ţări, cum ar fi Groenlanda.

În medicină, căderea părului cauzată de această

pieptănătură a căpătat denumirea de „alopecia groenlandeză". De fapt denumirea nu este foarte corectă, pentru că între căderea părului şi alopecie (chelie) este o diferenţă. Nu orice cădere a părului duce la alopecie. Alopecia înseamnă însă o cădere definitivă a părului pe un teritoriu circumscris al pielii sau totală.

În cazul pieptănăturii strînse, părul cade în locurile de tracţiune maximă. La „coada de cal" tracţiunea cea mai mare este la rădăcina frunţii. De aceea boala produsă de această pieptănătură mai poartă denumirea de „alopecia reversibilă marginală traumatică" sau „alopecia reversibilă liminară frontală".

Căderea părului se face mai uşor unde stratul grăsos subcutanat este mai redus. Explicaţia constă în aceea că aici se deranjează mai uşor

sistemul de hrănire a rădăcinilor părului.

Deosebit de păgubitoare pentru podoaba capilară este „coada de cal" pentru femeile care au pielea capului uscată.

Practica a arătat că este suficient să se schimbe pieptănătura, ca după un timp părul să crească din nou.

Consultat, medicul prescrie, de la caz la caz, după felul pielii capului, fie pomezi, fie loţiuni care excită creşterea părului şi activează circulaţia sangvină locală.

Un efect nefavorabil asemănător „cozii de cal" îl au şi bigudiurile, care realizează şi ele o tracţiune exagerată a firelor de păr. Persoanele care au pielea capului uscată trebuie să renunţe la folosirea acestora, ca şi a tuturor formelor de „permanente".

RUJUL DE BUZE ŞI „CHEILITA"

O mare parte a femeilor folosesc zilnic rujul de buze.

Cînd rujul de buze folosit este un produs cosmetic verificat de organe competente, cum sînt rujurile produse de industria noastră cosmetică de stat, obiceiul rujării nu este dăunător sănătăţii. Uneori se folosesc însă şi rujuri procurate din tot felul de surse nesigure. De aceea este bine să ştim că rujurile care conţin drept colorant eozină pot fi dăunătoare. În mai mică măsură este dăunător şi rujul pe bază de carmin.

Astfel de rujuri produc o inflamaţie a buzelor, o dermită artificială numită cheilită.

În ţările din occident cheilita este foarte răspîndită. În Anglia, de pildă, mai mult de jumătate din numărul bolilor de piele datorită produselor cosmetice sînt cauzate de rujurile de buze.

Cum se prezintă cheilita? Pe buze mai întîi şi apoi la colţurile gurii sau în jurul gurii, apar erupţii roşiatice zemuinde, care se cojesc, produc mîncărimi şi chiar durere.

Uneori cheilita se poate infecta, dînd o boală de piele numită dermo-epidermită streptococică.

De îndată ce apare cheilita, trebuie să ne adresăm unui medic dermatolog şi să întrerupem folosirea rujului.

Medicul prescrie în aceste cazuri pomezi calmante pe bază de unt de cacao sau ulei de migdale, cu care se ung încet buzele. Ca tratament general se administrează vitamina B_2 şi vitamina A.

OJA ŞI DERMITELE PERIUNGHIALE

Moda lăcuirii unghiilor cu ojă, ca şi manicurele executate neglijent sau neigienic, pot da şi ele unele îmbolnăviri. Acestea, netratate, pot deveni foarte neplăcute.

Astfel, oja fabricată clandestin poate conţine substanţe iritante, care provoacă adesea o inflamaţie a pielii din jurul unghiilor. Astfel de dermite sînt foarte frecvente în S.U.A. unde o treime din bolile de piele cauzate de substanţe cosmetice se datoresc ojei de proastă calitate (Mashnilleyson).

Mai interesant de ştiut este că oja toxică irită şi inflamează nu numai pielea din jurul unghiilor, ci şi... din jurul ochilor. Explicaţia este următoarea: omul atinge deseori cu degetele aceste regiuni. Pielea din jurul ochilor fiind foarte fină şi uşor iritabilă, sînt suficiente urme de ojă de pe unghiile proaspăt lăcuite, ca să se producă o iritaţie şi chiar eczeme ale sprîncenelor şi ale pielii, din jurul ochilor. Lesne de închipuit că nu este de loc uşor, chiar pentru un medic specialist, să determine cauza unei astfel de eczeme aflată la o aşa distanţă. Uneori examenul unghiilor nici nu pune în evidenţă o dermită periunghială, pielea din jurul unghiilor fiind mult mai grosolană decît cea din jurul ochilor şi poate rămîne nevătămată. Cu atît mai grea este sarcina medicului cu cît se poate întîmpla ca în ziua examenului bolnava să nu aibă unghiile lăcuite. În acest caz numai o interogare a bolnavei poate duce medicul pe pista adevărată. Tratamentul de bază constă în îndepărtarea cauzei care a provocat iritaţia şi aplicarea unei pomezi calmante.

O manicură neglijent făcută poate răni rădăcina unghiei şi o dată cu creşterea unghiei apare pe aceasta un şanţ transversal. Acesta avansează către marginea liberă a unghiei o dată cu creşterea ei. Boala se numeşte „şanţul arciform Bean" şi poate fi prezentă pe mai multe unghii concomitent.

Neplăcute şi grave pot fi însă consecinţele unei manicure neigienice, cînd pielea învecinată, rădăcina sau chiar patul unghiei, se infectează.

Infecţia degetelor în vecinătatea unghiilor — denumită panariţiu — netratată la timp, poate progresa. Pătrunzînd în adîncime, infecţia poate îmbolnăvi osul şi produce ceea ce se cheamă o osteomielită, care să necesite

o operație neplăcută. De aceea dezinfecția instrumentelor de manicură și a pielii cu orice antiseptic slab este obligatorie.

Pentru a avea mîini frumoase nu este suficient să facem manicură — mîinile trebuie întreținute curate și îngrijite cu atenție.

FUSTA SCURTĂ ...ȘI ERITROCIANOZA GENUNCHILOR

Nu toate persoanele pot urma orbește orice linie a modei. Persoanele de sex feminin, bunăoară, care nu au un organism călit sau au tulburări circulatorii sau chiar boli ale sîngelui, nu au voie să poarte pe frig fustă scurtă, ciorapi și lenjerie de corp subțire, pantofi decupați etc.

Frigul favorizează și chiar poate produce leziuni capi-

lare sau transudate seroase sau hemoragice.

În boala lui Raynaud — o boală de lungă durată — au loc tulburări vasomotorii caracterizate prin paliditatea extremităților, senzație de furnicături, înțepături, arsuri, uneori crampe, urmate cîte odată de colorarea în albastru-cianoză.

Boala se manifestă prin accese intermitente și se poate complica prin gangrene și tulburări trofice mutilante. Boala se întîlnește mai des între 20-40 ani și mai ales la sexul feminin. Printre cauzele care o declanșează se numără și frigul.

Legată direct de moda fustelor scurte și a ciorapilor cît mai subțiri, este și o altă boală, eritrocianoza simetrică a genunchilor. Ea se întîlnește mai des la fetele tinere. Toamna și mai ales iarna pielea genunchilor capătă o culoare violacee, cu mici întărituri. Pe suprafața lor se zărește desenul vaselor de sînge dilatate. Temperatura pielii la acest nivel este scăzută. S-a constatat că această boală este favorizată de un deranjament endocrin în special al glandelor sexuale.

Această boală nu este greu de prevenit. Pielea genunchilor, a picioarelor, ca și a întregului corp, trebuie ferită de acțiunea prelungită a frigului. Persoanele tinere de sex feminin predispuse la astfel de fenomene trebuie să renunțe la moda fustelor scurte și a ciorapilor de nailon. Ele trebuie să poarte fuste lungi și călduroase, ciorapi călduroși și o încălțăminte mai călduroasă. Călirea treptată a organismului, gimnastica, frecțiile cu apă rece, ca și alte procedeuri hidroterapice previn apariția tulburărilor amintite.

Dacă boala a apărut, consultarea medicului este obligatorie.

NAILONURILE ȘI DERMITELE

După cum se știe, țesăturile sintetice nu absorb transpirația.

Transpirația neabsorbită rămînînd în contact prelungit cu pielea și fiind acidă, o irită și poate produce o inflamație în acele regiuni. O astfel de dermită se caracterizează printr-un eritem (roșeață) deseori acoperit de băsicuțe și însoțit de edem. Repetîndu-se iritarea, pielea poate reacționa printr-o inflamație de tipul eczemei. De îndată ce îndepărtăm iritantul, spălînd și întreținînd curate pielea și rufa, dermita se vindecă.

Sînt însă persoane care suferă de anumite boli de piele, mai ușoare sau mai rebele la tratament. Așa este cazul epidermofiției interdigitale a picioarelor, boală contagioasă a pielii și care se înrăutățește cînd persoanele

bolnave folosesc ciorapi confecționați din fibre sintetice. Explicația este următoarea: epidermofiția interdigitală se datorește unei specii de parazit. S-a constatat că acestor ciuperci le merge foarte bine la umezeală și căldură, ceea ce nu miră desigur pe nimeni. Țesăturile sintetice întreținînd umezeala produsă de transpirația picioarelor și păstrînd bine căldura, activizează viața ciupercilor și înrăutățesc epidermofiția.

În legătură cu țesăturile sintetice s-a observat că țesăturile colorate cu ozocoloranți pot da, rar, unor persoane mai sensibile și care transpiră mai mult, o boală de piele denumită dermatoză alergică.

De fapt este vorba de un grup de boli de piele ca eczema, urticaria, eritrodermia, datorite unui fenomen de „sensibilizare" a organismului față de anumiți factori externi, cum este și cazul ozocoloranților. Din această cauză pielea omului capătă proprietatea de a reacționa în mod deosebit față de acești factori. Alergie înseamnă reacție modificată. Tratamentul este simplu, vindecarea obținîndu-se de regulă o dată cu îndepărtarea ciorapilor colorați cu ozocoloranți.

Dr. V. IVANOV

CAIETELE LUI LEONARDO DA VINCI

Una din cele mai interesante și mai ciudate moșteniri culturale din vremea Renașterii italiene o constituie caietele de însemnări ale lui Leonardo da Vinci. Alături de tablourile lui, în frunte cu celebra „Gioconda", s-a mai păstrat un tezaur de aproape 7000 de pagini de note și schițe, care oglindesc uluitoarea varietate a preocupărilor marelui artist.

Aceste note — cu excepția celor privitoare la artă, care sînt adunate în așa-numitul „Tratat despre pictură" publicat la un secol de la moartea lui Leonardo da Vinci — au fost date publicității abia în secolul trecut. Toate însemnările lui fuseseră lăsate de Leonardo, prin testament, discipolului său Francesco Melzi. Acesta le-a păstrat cu deosebită grijă, dar moștenitorii săi, din ignoranță, le-au aruncat într-un pod unde au stat vreo 15 ani. O parte din ele au fost distruse, altele mîncate de șoareci sau risipite. Reconstituirea lor a fost o muncă foarte grea și prin faptul că Leonardo da Vinci avea curiozitatea de a scrie de-a-ndoaselea, adică de la dreapta la stînga, încît citirea manuscriselor trebuia făcută cu oglinda. Leonardo susținea că scrisul de la stînga la dreapta e normal mîinii drepte iar cel de la dreapta la stînga e normal mîinii stîngi — iar el era stîngaci.

Caietele lui Leonardo vădesc cunoștințe complexe și variate cuprinzînd matematica, astronomia și geologia, fizica și mecanica, biologia, anatomia și fiziologia, botanica și agricultura, estetica și filozofia, ca și pictura, sculptura, arhitectura, arta și poezia.

Leonardo a descoperit principiul submersiunii submarinelor, parașuta și cel dintîi aparat de ridicat în aer, un elicopter foarte ingenios, macaraua, a construit mașini textile, pompe, angrenaje și lanțuri metalice, canale de irigații, tancuri și arme, fortărețe și multe alte aparate și utilaje.

Din nefericire, toată această comoară științifică a rămas necunoscută contemporanilor și urmașilor.

ULTRASUNETELE ÎN MEDICINĂ

O cucerire a științei moderne o constituie în ultimul timp studierea și aplicațiile practice ale ultrasunetelor în medicină și biologie. Ultrasunetele sînt vibrațiile sonore cu o frecvență ce depășește pragul de percepție al urechii noastre. Dacă undele sonore au o frecvență mai mare de 20.000 de vibrații pe secundă, ele nu mai pot excita organul auditiv al omului. Animalele sînt însă, mai sensibile decît noi: după cum se știe, liliacul, albinele, balenele, delfinii se folosesc de ultrasunete pentru a zbura, a înota și a ocoli piedicile.

În medicină și biologie se utilizează unde ultrasonore cu frecvențe cuprinse între 500.000 și 800.000 vibrații pe secundă. Ultrasunetele cu această frecvență au importante efecte biologice, mecanice, termice și chimice. Astfel, ultrasunetele pot distruge microbi, chiar dintre cei mai rezistenți, cum ar fi bacilul tuberculozei (Koch). Această acțiune se utilizează în sterilizarea apei sau a altor produse de laborator. Efectul mecanic al ultrasunetelor se manifestă prin producerea unui „masaj" celular. Efectul termic constă în creșterea căldurii la locul de aplicare al ultrasunetelor și pătrunderea ei pînă în țesutul medular al oaselor. Acțiunea chimică se manifestă prin activarea proceselor chimice din organism (oxidație, hidroliză etc.) sau prin desfacerea unor molecule mari. Ultrasunetele, pot astfel „sfărîma" calculii (pietrele) ficatului sau rinichilor, eliminîndu-i pe căi naturale, fără a mai fi nevoie de intervenție chirurgicală.

Deocamdată indicațiile ultrasunetelor, ca metodă de tratament, sînt restrînse.

Rezultate bune s-au obținut pînă acum în nevralgiile vechi care nu au cedat la alte tratamente. În durerile reumatismale, spondilite, spondiloze, celulite cronice se obține o diminuare a durerilor și ameliorări ale mobilității articulației sau ale coloanei vertebrale. Tot astfel, pot fi tratate cu succes sciatica, mialgiile, torticolisul, artritele deformante și herniile de disc.

În tulburările trofice, cum ar fi de pildă ulcerele cronice ale gambelor, ultrasunetele produc cicatrizări rapide. În multe boli interne ca astmul bronșic, ulcerul stomacal, colecistita, ultrasunetele au o acțiune favorabilă printr-un mecanism reflex. Se indică de asemenea tratamentul cu ultrasunete în spasme și contracturi musculare în cursul arteritelor cronice, în sclerodermie și alte boli ale membrelor și nervilor periferici.

După părerea prof. M.G. Ananiev, directorul Institutului de medicină experimentală din Moscova, ultrasunetele vor fi o importantă armă a medicinei și chirurgiei viitorului, transformînd pe medicul de astăzi într-un veritabil „inginer medical".

Regulile igienice ale concediului de odihnă

1. Să schimbăm natura preocupărilor și a ocupației obișnuite.
2. Să schimbăm mediul de trai și dacă se poate să ne petrecem concediul în altă localitate.
3. Cel mai bun mijloc de odihnă nu este repaosul complet ci odihna activă. Schimbarea felului muncii, cu activizarea altor grupe musculare decît cele obosite zi de zi, influențează mult mai favorabil asupra organismului decît odihna pasivă.
4. Formele repaosului pasiv (culcat în pat sau răsturnat în fotoliu) pot fi indicate uneori după o perioadă de muncă fizică grea, dar și atunci pentru o durată de timp limitată.
5. Formele odihnei active (plimbările, excursiile, plaja, exercițiile fizice și sportul, lectura, jocurile distractive etc.) trebuie alese ținînd seama de particularitățile profesiunii, de vîrstă, de starea sănătății și de multe alte împrejurări.
6. Să nu abuzăm de nici una din formele odihnei active căci obținem efecte contrare.
7. Să păstrăm și în zilele de concediu o organizare judicioasă și ritmică a orelor de activitate și a celor de repaos. Ritmul constant de activitate permite menținerea funcției normale a diverselor organe care au ritmicitatea lor de activitate.
8. Să nu neglijăm și să nu abuzăm de somn. Somnul constituie cel mai important mijloc de refacere a forțelor, de îndepărtare a oboselii și de asigurare a bunei funcționări a organelor vitale. Omul adult trebuie să doarmă și în timpul concediului 7 — 8 ore în decursul celor 24 ore.
9. Să profităm cît mai din plin de soare, aer, apă și mișcare — ele folosite rațional ne călesc și ne reconfortează.
10. Condițiile superioare în care avem astăzi posibilitatea să ne odihnim, să ne distrăm și să ne cultivăm în cele mai pitorești localități din țară sînt izvoare de bună dispoziție, veselie și optimism. Să nu risipim în gol ocaziile nenumărate ce ne pot aduce emoții pozitive.

Să nu uităm povața marelui fiziolog I.P. Pavlov: „Bucuria, făcîndu-vă sensibili la orice pîlpîire a vieții, la orice manifestare a existenței, indiferent dacă este fizică sau morală, dezvoltă și întărește organismul".

REBUS REBUS

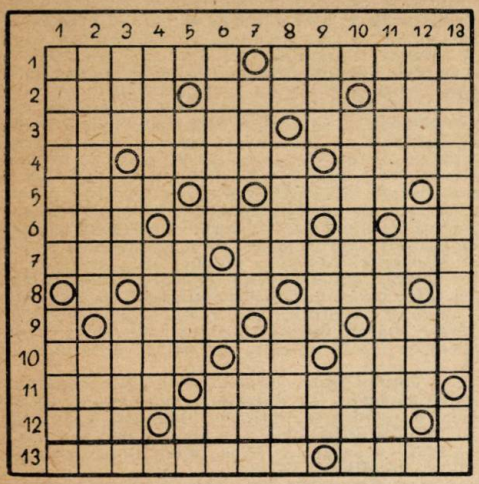

ANOTIMPURI

ORIZONTAL: 1) Autorul poeziei „Furtuni de primăvară" din volumul „Mărul de lîngă drum" — Pictor romîn autorul tablourilor în ulei „Toamna", „Iarna" şi „Vara" 2) Clasic al picturii romîneşti care a pictat printre altele tabloul „Ţărani cu butoaie iarna" — Din volumul său de versuri intitulat „Chemări" face parte şi poezia „Toamna la Iasnaia Poliana" — Aici zăpezile sînt veşnice 3) „Marşul primăverii" de Dunaevski, „Tablou de iarnă" de Danga etc. — Încălţăminte pentru iarnă 4) În şoşoni! — Luna din toiul verii — Întreprinderea Regională de Electricitate Cluj 5) Anotimpul călduros (pl.) — Cu ochi de jăratec şi gura văpaie, solia iernii stă-n colţ de odaie 6) Fiord în Islanda — Sport de vară — Începutul iernii! 7) Violentă — Pictor clasic rus autorul tabloului „Toamna de aur" 8) Lucrare de primăvară şi toamnă — Bidon, fără cap şi coadă 9) August — Tese! — Plantă 10) Ca muma pădurii! — La început de primăvară! — „... de primăvară", vals de Johann Strauss 11) Autoarea romanului „Sub arşiţa verii", inspirat din viaţa nouă a satelor noastre — Cunoscut poet francez din secolul al XVI-lea, autorul unor remarcabile sonete din care face parte şi „Acum cînd vine iarna-n val, vijelioasa" 12) Localitate în Nigeria — Cunoscuta melodie „Dacă-n douăzeci de toamne" 13) Se naşte şi moare în toiul iernii — „Toamna..." poezie de Elena Farago.

VERTICAL: 1) A scris poeziile „Amurg de toamnă", „Nervi de primăvară" şi „Plumb de iarnă" — Îl găseşti în răcitură 2) Autorul versurilor „În cupe vin de ambră... iarna grădini, verdeaţă, Vara petreceri, Alpii cu fruntile de gheaţă" („Împărat şi proletar") — Întinsă 3) Tipul popular al nărodului — Tînăr poet romîn, care a scris poezia „Va veni iarna albă" — „... şi sania" una din piesele dramaturgului Mircea Ştefănescu 4) Prima zi a anului — Autorul poeziei „Cîntec de primăvară" din volumul de versuri „Mîndrie" 5) Pronume... — „... pe uliţă" cunoscuta poezie a lui George Coşbuc — În toiul iernii! 6) A compus cîntecul „Noapte de vară" — Abis! — Rezultat (fig.) 7) Arbore cu flori puternic parfumate — Rîu — Oraş care a găzduit cea de-a XVII-a ediţie a Jocurilor Olimpice de vară 8) Început de vară! — Există — În primăvara vieţii 9) Abreviaţie uzuală pentru englez — „... de primăvară" lied de Schubert — Ştefan Nicolau 10) Corcit — Imită fulgii de zăpadă în pomul de iarnă 11) „Noapte de mai" de Rimski Korsakov — Floare de primăvară 12) „... de primăvară" melodie de Hilda Jerea — Poftim! — Institutul de cercetări şi documente 13) Poet clasic romîn autorul poeziilor „Miezul iernii" şi „Sfîrşit de toamnă" — Tudor Arghezi (autorul poeziei „Tîrziu de toamnă").

Ştefan STOIANOVICI

CINEMATOGRAFICĂ

ORIZONTAL: 1) O comedie cinematografică după Caragiale cu Vasiliu-Birlic, Giugaru, Carmen Stănescu şi Niki Atanasiu... — În vacanţă 2) Rîu pe care era aşezată Sparta — Aşa cum o cheamă spectatorii pe Iolanda Balaş — Locul unde se desfăşoară acţiunea filmului „Desfăşurarea" 3) Regizorul filmului „Avalanşa" — Prin intermediul lui călătoreşti prin ţară şi străinătate — Sandu Leonard 4) Tare... şi de băut — Două litere din Gopo — Tînăr actor romîn, protagonistul filmelor „Pe răspunderea mea", „Alo ,aţi greşit numărul" şi „Băieţii noştri" 5) Pe cai — Gradul lui Ion Lucian în schiţa cinematografică „Doi vecini" 6) Crăpătură — Notă muzicală 7) Diftong — Reuşită (şi pentru cinematografia noastră) — Altă notă muzicală 8) Tăcere! — Posezi — Şi aşa mai departe 9) Pronumele unui tînăr prozator, coautor al scenariilor pentru filmele „Valurile Dunării" şi „Furtuna" — Aliment — Ieşit din apă 10) Susţine o greutate — Oală — În Buftea 11) „Mitrea Cocor" de pildă, povestit... — Elena Săndulescu — Nume masculin 12) Acest — A compus muzica pentru filmul „Valurile Dunării".

VERTICAL: 1) Prozator romîn — Titlul unui film romînesc, inspirat din evenimentele de la 23 August 1944... 2) ... şi un alt titlu, al unui film inspirat din procesul de industrializare a ţării — Izlaz 3) Instrument muzical în mare cinste la vechii greci — Plecarea într-o competiţie sportivă 4) Tăiş de cuţit 5) Apreciat actor de film, protagonistul filmelor „O scrisoare pierdută", „O noapte furtunoasă" etc. — Traian Grozăvescu 6) Literă grecească — Disc 7) Cu acest apelativ începe titlul unui film romînesc — Regizor romîn al cărui film „Valurile Dunării", a primit la recentul Festival al Filmului de la Karlovi Vary o însemnată distincţie 8) Titlul unui nou film romînesc aflat în lucru şi pe care-l vom vedea pe ecrane în cursul acestui an — Simion Gărdescu 9) Decupezi — Titlul unui nou film romînesc (neart.) 10) Sportul grănicerilor din filmul „Alarmă-n munţi" 11) A compus muzica pentru filmul „Băieţii noştri" — Olga Iliescu 12) Concurent la 100 m. plat — Eroul filmului „Băieţii noştri".

A. MARIN
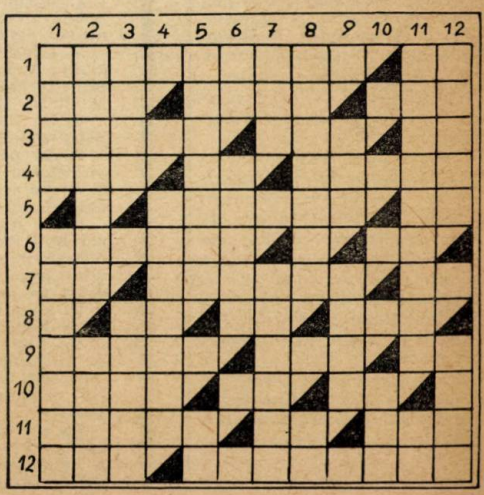
Verificaţi dezlegările dv. cu dezlegările jocurilor pe care le publicăm în pagina 190.